

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Д.е.н., доцент. Жердецька Л.В.

_____ (підпис)
“ ____ ” _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»

на тему:
«УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ БАНКІВСЬКИХ ПОЗИЧОК»

Виконавець:

Студентка 6 курсу, 63 групи
Факультету фінансів і банківської справи
Дудко Дар'я Ігорівна _____

/підпис/

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор
Коваленко Вікторія Володимирівна _____

/підпис/

ОДЕСА 2024

АНОТАЦІЯ

ДУДКО ДАР'Я ІГОРІВНА. УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ БАНКІВСЬКИХ ПОЗИЧОК.

У роботі висвітлено теоретичні аспекти та проведено необхідні дослідження з тематики Управління забезпеченням банківських позичок.

Проведено аналіз діяльності банків на фінансовому ринку, досліджено стан кредитного ринку, здійснено аналіз рівня непрацюючих кредитів у розрізі банків, проаналізовано доходи і витрати ПАТ АБ «ПІВДЕННИЙ» тощо. На основі проведених досліджень було виявлено переваги та недоліки та сформовано пропозиції щодо удосконалення стану кредитного ринку та управління забезпечення банківських позичок.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: БАНК, ФІНАНСОВА УСТАНОВА, КРЕДИТ, ПОЗИЧКА, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ЗАСТАВА, ЛІКВІДНІСТЬ, ОЦІНКА, РИНКОВА ЦІНА, РЕЗЕРВИ, АНАЛІЗ, КРЕДИТНА ПОЛІТИКА, РИЗИКИ, РИНОК.

Робота викладена на сторінках, містить таблиць, рисунків, найменування літературних джерел.

ANNOTATION

DUDKO DARIA IHORIVNA. MANAGEMENT OF BANK LOAN SECURITY.

The paper highlights theoretical aspects and conducts necessary research on the topic of Bank Loan Security Management.

The analysis of the activities of banks in the financial market was conducted, the state of the credit market was investigated, the level of non-performing loans by banks was analyzed, the income and expenses of Public Company Joint-stock Bank “Pivdennyi” were analyzed, etc. On the basis of the conducted research, advantages and disadvantages were identified and proposals were made to improve the management of bank loan security.

KEYWORDS: BANK, FINANCIAL INSTITUTION, CREDIT, LOAN, COLLATERAL, LIQUIDITY, EVALUATION, MARKET PRICE, RESERVES, ANALYSIS, CREDIT POLICY, RISKS, MARKET.

The work is laid out on pages, contains tables, figures, and names of literary sources.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КРЕДИТУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ БАНКІВСЬКИХ ПОЗИЧОК	8
1.1 Стан кредитного ринку України, економічна роль банківського кредиту ..	8
1.2 Сутність, класифікація кредитування та принципи його здійснення	14
1.3 Застава як вид забезпечення банківських позичок.....	27
Висновки до розділу 1	34
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ	35
2.1 Аналіз стану банківських установ та місце АКБ «Південний» на Фінансовому ринку.....	35
2.2 Досвід банківського кредитування зарубіжних країн	58
Висновки до розділу 2	64
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА АДАПТАЦІЇ ДО НОВИХ УМОВ УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ БАНКІВСЬКИХ ПОЗИЧОК.....	65
3.1 Визначення ключових напрямків щодо розвитку банківських кредитів як інструменту забезпечення сталого економічного зростання в Україні.....	65
3.2 Прогнозні тенденції щодо розвитку кредитного ринку та вдосконалення технології оцінки для забезпечення ефективності управління банківських позичок	76
Висновки до розділу 3	84
ВИСНОВКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	87
ДОДАТКИ.....	91

ВСТУП

В сучасних умовах в Україні спостерігається збільшення банківського кредитування. У зв'язку з цим, банки стикнулися із проблемою невиконання кредитних зобов'язань. Саме тому застосування у банківських установах методик оцінювання кредитоспроможності позичальників при наданні кредитів в умовах сучасних кризових явищ у фінансовій сфері є необхідним.

Актуальність дослідження. Відсутність ефективних методик в кінцевому результаті може привести банк до виникнення значних проблем, адже кожний недооцінений банківський ризик може становити ризик завдання збитків банку. Однак повністю нівелювати ризики під час провадження банківської діяльності неможливо. Цим обумовлюється мінімізація та обмеження впливу ризиків на процес управління ними, а не повне їх уникнення.

Проблема ризику платоспроможності та надійності банків пов'язані, в першу чергу, з мінімізацією ризику повернення кредитних коштів за рахунок підвищення якості забезпечення банківських позичок у тандемі із методами і процедурами управління ним.

Проблематикою вивчення тематики з кредитування, фінансів, управління забезпеченням банківських позичок займалися: Гагауз В.М., Коваленко В.В., Гатаулліна Е.І., Мрочко Я.Я., Бурлаєнко Т.І., Костюк В.А., Стеренчук М.М., Петрушко Я.Р., Ярмакович Н.Л., Зайцев О.В., Зубова В.В., Фурик В.Г., Кулик І.М. та ін.

На етапі розвитку ринкових умов в сучасному світі, економіка України потребує посилення ролі банківської системи для економічного розвитку. На прибуток від кредитування може впливати зниження платоспроможності позичальників, що залежить від виникнення певних кризових явищ, які відбуваються в певні періоди часу, такі як світові фінансові кризи, військовий стан, пандемія тощо. Внаслідок цього виникає необхідність правильної

організації процесу кредитування та безперервного розвитку управління забезпеченням банківських позик. Тому реструктуризація стандартів банківського кредитування, що має, як наслідок, підвищення загальної ефективності управління кредитними ризиками, є особливо актуальною в сучасних умовах розвитку банківського бізнесу.

Економіка має властивість швидко змінюватись, саме тому підвищенню ефективності та перегляд стандартів оцінки, положень, різноманітних підходів та методів, що забезпечують повернення кредитних ресурсів, має бути відведена значна роль. Одну з провідних ролей тут грає застава майна та майнових прав, як найбільш ефективний метод забезпечення повернення банківських позичок. Розгляд та пошук нових шляхів для розвитку ефективного забезпечення банківських кредитів, методів оцінки є передусім необхідним задля зниження кредитного ризику, і, як наслідок, зниження ризику виникнення вірогідних збитків, зважаючи на умови невизначеності та нестабільності, в яких наразі перебуває економіка, а також це сприяє розвитку банківського сектору та економіки в цілому.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретично-методичних та практичних аспектів управління забезпеченням банківських позичок, а також розробка пропозицій та вдосконалення технології оцінки для забезпечення ефективності управління банківських позичок.

Завдання кваліфікаційної роботи магістра:

- дослідити питання методичних засад кредитування та застави, як виду забезпечення банківських позичок;
- розкрити характеристику кредитування та методичні інструменти його здійснення;
- розкрити функції застави, методичні підходи до оцінки заставного забезпечення;
- провести аналіз банківських установ та визначити місце АБ «Південний» на Фінансовому ринку;

- визначити тип кредитної політики ПАТ АБ «Південний»;
- визначити ключових напрямки розвитку банківських кредитів та запропонувати ймовірні сценарії тенденції щодо розвитку кредитного ринку та вдосконалення технології оцінки для забезпечення ефективності управління банківських позичок.

Об’єктом кваліфікаційної роботи магістра є процес управління забезпеченням банківських позичок.

Предметом кваліфікаційної роботи бакалавра є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів використання певних інструментів для ефективного управління забезпеченням банківських позичок.

Базою дослідження виступає Публічне Акціонерне Товариство Акціонерний Банк «Південний», що знаходиться за адресою : Україна, 65059, Україна, Одеська обл., місто Одеса, вулиця Краснова, буд. 6 [1, 2].

Основною **інформаційною базою** кваліфікаційної роботи виступають інформація та документи, наявні на сайті ПАТ АБ «Південний» та інших джерелах, таких як НБУ, МінФін та ін.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів.

У **першому** розділі звіту надано інформацію про теоретичні аспекти кредитування та управління забезпеченням банківських позичок.

У **другому** розділі проведено аналіз банківських установ та розкрита тема про світовий досвід кредитування бізнесу.

У **третьому** розділі представлено пропозиції щодо вдосконалення та адаптації до нових умов управління забезпеченням банківських позичок.

При виконанні кваліфікаційної роботи були використані **прийоми** статистичного, економічного, фінансового аналізу, а також такі методи дослідження: групування, аналіз, синтез, зіставлення, порівняння статистичних даних тощо.

Засобами виконання кваліфікаційної роботи є офісний пакет Microsoft Office (Word, Excel) на підставі оприлюдненої звітності, теоретичної та

статистичної інформації, оскільки внутрішні документи Банку заборонено використовувати для запобігання розкриттю банківської таємниці.

Для апробації результатів дослідження також було виконано статтю «Місце кредитного менеджменту в організації ефективної кредитної діяльності банків», автори Коваленко В.В. та Дудко Д.І., що було опубліковано у 10 (323) випуску 2024 року Науковому віснику Одеського національного економічного університету.

Виконано тези «Стратегічні вектори розвитку фінансово-кредитної системи в сучасних умовах», що було опубліковано у Збірнику тез доповідей XIII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів до 80-річчя від дня заснування банківського інституту «Наукові дослідження молоді з проблем європейської інтеграції» від 05.04.2024.

Виконано тези «Методичний інструментарій управління забезпечення банківських позичок», для Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Економіка, фінанси, банківська справа та освіта: актуальні питання розвитку, досягнення та інновації» від 05.04.2024.

Виконано тези «Монетарна політика в умовах воєнного стану» , для Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Економіка, фінанси, банківська справа та освіта: актуальні питання розвитку, досягнення та інновації» від 05.04.2024.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КРЕДИТУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ БАНКІВСЬКИХ ПОЗИЧОК

1.1 Стан кредитного ринку України, економічна роль банківського кредиту

Економіка України на поточний час розвивається в умовах невизначеності та нестабільності. Банківська система є базою для функціонування економіки та її зростання. Надзвичайно важливою складовою фінансової системи України є кредитний ринок, оскільки саме він окреслює можливість кредитування бізнесу, впливає на розвиток підприємств, а також є вагомим двигуном на шляху покращення стану економіки та її зростання шляхом надання доступу до кредитних ресурсів.

Вплив стрес-стану на економіку, під час військового стану, пандемії, фінансової кризи, безпосередньо впливає і на кредитний ринок.

Війна здійснює негативний вплив на фінансову стабільність, довіру іноземних інвесторів, доступність кредитів для бізнесу та населення, а також на функціонування банківської системи в цілому.

Банківський кредит являє собою грошову позику, яку надають банки та іншими кредитні установи діючим підприємствам. Це є найпоширенішою формою кредиту під час переходу до ринкової економіки.

За характером і призначенням використання серед банківських кредитів виділяють:

- позики промислово-торговим підприємствам;
- кредити під нерухомість;
- сільськогосподарські кредити;
- конкурентна позика;
- позика під цінні папери;

- кредит під вексельні зобов'язання;
- міжбанківська позика;
- позики державним органам влади [3].

Кредитний ринок являє собою систему пов'язаних між собою суб'єктів та об'єктів кредитних відносин, які взаємодіють між собою в рамках певних видів кредитних операцій з погашення та надання позик.

Для визначення кордонів ефективного провадження діяльності кредитного ринку доцільно визначити певні функції:

- ринкова функція уособлює у собі забезпечення функціонування таких категорій, як розподіл, ціноутворення, інформаційне забезпечення; категорії, як накопичувальні грошові потоки, соціальний компонент, інвестиційний компонент і накопичувальний компонент – загальні специфічні категорії включають: трансформацію, посередництво та координацію;
- фінансова функція уособлює у собі такі категорії, як накопичення та вірне направлення грошових потоків підприємства, як інвестиційного компонента, накопичувального, а також соціального компонента;
- загальноспецифічна уособлює у собі такі категорії, як координація, посередництво та трансформація [38].

Ключовим джерелом доходів для банків є саме кредитування реального сектору економіки, також це є своєрідним двигуном розвитку економіки країни. Відповідно, це створює підвищений ризик.

Застава активів виступає базовим засобом для зниження кредитного ризику при кредитуванні бізнесу. Однак, чим нижчий кредитний рейтинг, тим вищий інвестиційний ризик і дорожче запозичення. Це призводить до того, що інвестор ретельно оцінює покриття, оскільки активи є різними. Для прикладу, усі активи, що надаються під заставу бізнесом банку, можна розділити умовно на чотири групи:

Померлі – фізично і морально застарілі, малоактивні, знаходяться в депресивних місцях (тобто не мають можливостей).

Доживаючі – є фізично та морально застарілими, але за місцем розташування або комунікаціям придатні для реконструкції або переробки. До цієї групи входять: старі підлогові елеватори 1970-х і 1980-х років, маслозаводи того ж періоду, АЗС початку 1990-х років, хлібозаводи старого формату тощо.

Живі – колишні виробничі будівлі капітальності 1 рівня, перебудовані під нове виробниче призначення. Слід зауважити, що досить часто зустрічаються компанії зі своєю часткою ринку та хорошими брендами, однак ведуть господарську діяльність на застарілих виробничих потужностях. Прогноз для таких компаній дуже песимістичний без вчасної модернізації та збільшення енергоефективності через зростання цін на ресурси та сильної конкуренції в галузі.

Молоді – виробничі будівлі нового формату чи складські комплекси, побудовані відповідно до сучасних вимог ринку. Вони енергоефективні та мають хороший запас міцності протягом усього терміну експлуатації.

На основі такої спрощеної градації зрозуміло, який сегмент має ліквідність, який має інвестиційні можливості, а активи якої групи є просто неліквідними.

Слід зауважити, що станом на сьогодні, культура банківського кредитування ще перебуває на стадії становлення. Це особливо проявляється у випадках, коли клієнт спочатку в якості застави пропонує банку те, що йому не становить для нього ніякої цінності. У разі, коли такий актив «не працює» або заставна експертиза кредиту банку відмовляє з самого початку, тоді знаходиться інше забезпечення, що є набагато цікавішим та ліквіднішим за попереднє [4].

Світова практика свідчить про те, що сутність кредиту в структурі економічних відносин займає велике значення, оскільки сучасні підприємства не можуть вести свою діяльність стабільно без залучення кредитних коштів, оскільки вони є необхідними для руху грошових потоків обігових та виробничих фондів. У ситуації з розширенням бізнесу, саме за умови отримання позички відбуватиметься збільшення виробничих потужностей, розширення асортименту, географії ринку збуту продукції, відкриття нових філіалів, тощо. В

загальному сенсі, розширення бізнесу створюватиме нові робочі місця, що знижуватиме рівень безробіття у країні, збільшить обсяг продукції, яка користується попитом, що забезпечить населення потрібними товарами, а це, відповідно, позитивний вплив на прибутковість бізнесу. Крім того, держава отримуватиме у бюджет більше надходжень у вигляді податків: єдиний соціальний внесок (за працівників від підприємства), податок на доходи фізичних осіб, військовий збір (від працівників), податок на додану вартість тощо.

Банківські позички допомагають розвивати діяльність різних типів, згідно класифікації видів економічної діяльності. Надається вагома перевага найбільш прибутковим видам діяльності, що будуть спроможні сплачувати кредит.

Серед такого переліку можна виділити такі види діяльності:

- роздрібна торгівля;
- оптова торгівля;
- сільське господарство;
- операції з нерухомим майном (продаж, оренда);
- виробництво.

В умовах військового стану, в якому наразі перебуває Україна, в умовах невизначеності та нестабільності, для отримання позики доцільно виділити такі перешкоджаючі чинники:

- скорочення темпів зростання економіки, що пов'язано із військовим станом, світовою кризою, коливаннями на фондовому, валютному та ін. ринках, невизначеністю та нестабільністю у країні і, як наслідок, зниження інвестиційної активності тощо;
- незадовільний фінансовий стан бізнесу;
- замала кількість результативних механізмів, що були б здатні надати гарантії для реалізації майнових інтересів членів кредитних відносин;
- відсутність прозорості відповідної частини «тіньового» малого та середнього бізнесу;

– зависокі ставки по позикам, доволі жорсткі вимоги щодо засобів забезпечення кредитних зобов'язань та в загальному сенсі умов кредитування.

Станом на 01.08.2024 року кількість банків становить 62 фінансові установи, з них 26 – з іноземним капіталом, 19 – у т.с. зі 100% іноземним капіталом [5].

Нижче наведено статистику кількості комерційних банків в Україні за період з 2016 по 2024 рік.

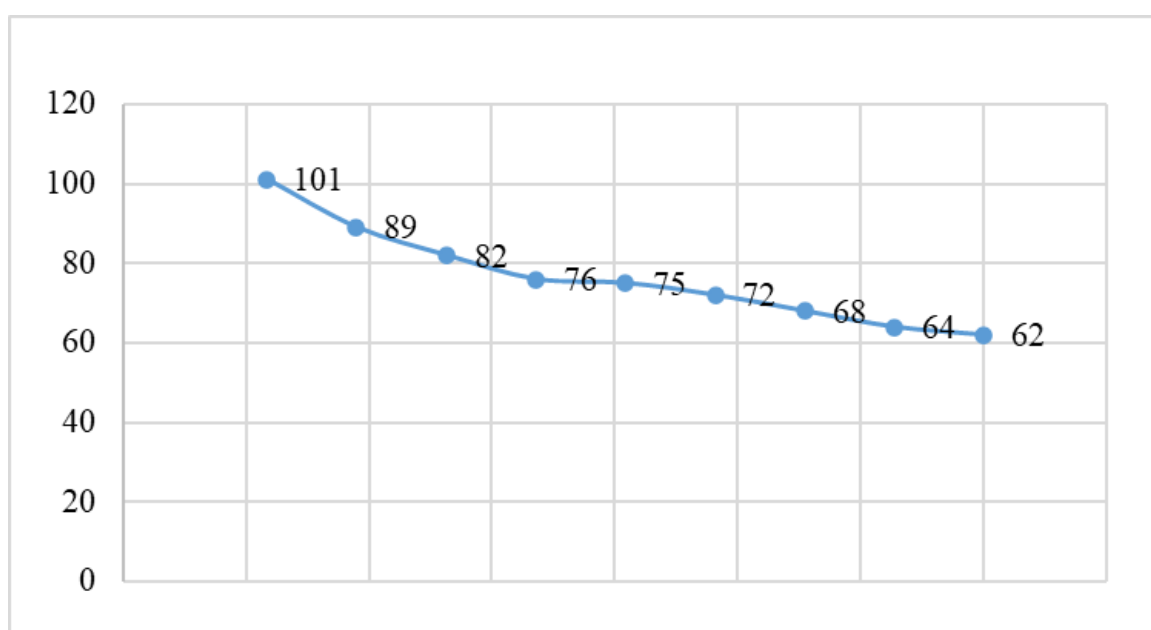

Рис. 1.1 Кількість комерційних банків в Україні
за період 2016-2024 рр.

Джерело: складено автором за матеріалами [5]

Як можна побачити з графіку, видно, що за 9 років кількість банків скоротилася на 39, з 101 до 62, на 38,61%.

Причинами скорочення кількості банків можуть:

- стан невизначеності та нестабільності в країні, стан економіки;
- девальвація гривні;
- окупація територій;

- дефолти;
- зниження кількості платоспроможних підприємств.

Наразі перешкоди, що заважають кредитуванню підприємств, здійснюють суттєвий негативний вплив на зростання реального сектору економіки і стримують потенціал на шляху подолання фінансової кризи.

Для бізнесу великими проблемами є:

- висока процентна ставка по кредиту;
- тривалість погашення позички (короткострокові кредити);
- замалий основний капітал (переважає позиковий, підприємство стає фінансово нестійким);
- замала кількість пропозицій кредитування для малих підприємств;
- складнощі та тривалість отримання кредиту.

Для банку співпраця з малим та середнім бізнесом означає певні ризики, серед яких:

- тіньова сторона деяких аспектів підприємств через спроби приховати фактичний розмір заробітної плати та фактичного доходу суб'єкта господарювання;
- відсутність детальної кредитної історії бізнесу, що суттєво збільшує для банку рівень кредитного ризику;
- мале підприємство, що створює труднощі при оцінці фінансового стану банку, твердження підприємства, що не демонструють наочно фінансовий результат діяльності;
- замала кількість ліквідних активів на підприємстві, що мали б можливість слугувати у якості заставного забезпечення для отримання кредиту під заставу майна.

Отже, найбільш вагомими перешкодами під час кредитування бізнесу виступають:

- високі ставки по кредитах;
- фінансовий стан позичальника, його кредитоспроможність;

- коливання валютного курсу;
- складність процедури отримання кредиту;
- конкуренція фінансових установ на фінансовому ринку [6].

Кредитування малого та середнього бізнесу включає до себе великий економічний ризик, враховуючи військовий стан та економічну ситуацію в країні, а це, по суті, виключає можливість реалізації довгострокових інвестицій. Підприємства такого формату переважно утримують у обігу майже весь капітал і, відповідно, є чутливими до будь-яких змін. Прибуток, особливо у новоствореного бізнесу, може бути невеликим, відповідно, не здійснюються відрахування у резервний капітал, який мав би фінансово захистити підприємство від непередбачуваних втрат внаслідок настання несприятливих обставин. Саме тому на сьогодні малі та середні підприємства надають перевагу швидкому обертанню коштів, але тим самим знижують ймовірність довгострокових інвестицій для вітчизняного та іноземного інвестора, оскільки його цікавитиме перспектива, стабільність, а таке підприємство не може забезпечити гарантії.

1.2 Сутність, класифікація кредитування та принципи його здійснення

Кредит являє собою позику у натуральній або грошовій формі, що надається за умови повернення та сплати відсотків за користування позикою фізичною чи юридичною особою.

Кредитний портфель банку є сукупністю кредитів, гарантій та зобов'язань, що надаються банком своїм клієнтам; характеризує розмір капіталу, що банк інвестував у кредитні операції:

- строкові вклади в інших банках, та сумнівна заборгованість за ними;

- кредити, надані іншим банкам, та сумнівна заборгованість за ними;
- вимоги за факторинговими операціями, укладеними з підприємствами, та сумнівна заборгованість перед ними;
- кредити, надані підприємствам на поточну та інвестиційну діяльність, та сумнівна заборгованість за ними;
- позики, надані органам державної влади та місцевого самоврядування, та сумнівна заборгованість за ними;
- кредити, надані фізичним особам на потреби та інвестиційну діяльність, сумнівна заборгованість за ними;
- кредити, надані на основі векселів для фізичних осіб та сумнівної заборгованості за ними;
- кредити, що надані зарахованими векселями підприємствам та сумнівна заборгованість за ними;
- овердрафти, надані та фізичним та юридичним особам;
- гарантії, авалі, підтверджені акредитиви, акцепти;
- сумнівна заборгованість по виплачених гарантіях, що видані банкам, фізичним та юридичним особам;
- авалі та гарантії, що надаються фізичним та юридичним особам тощо.

Банк з метою обчислення суми резерву за кредитними ризиками проводить класифікацію кредитного портфелю, тобто оцінює рівень кредитного ризику по кожній кредитній операції за певними параметрами:

- кредитоспроможність позичальника;
- стан обслуговування боргу та відсотків/комісії за кредитом позичальником;
- рівень і якість кредитування [7].

Створення оптимального кредитного портфеля, як одного з основних орієнтирів розміщення фінансових ресурсів, дає змогу:

- мінімізувати рівень ризику кредитного портфелю;
- збільшити частку планового доходу в майбутньому;

- отримати норматив ліквідності кредитного портфеля;
- збільшувати розмір виручки за звітний період.

Результативність кредитної політики банку від якості структуризації безпосереднього процесу кредитування шляхом окреслення певної мети, завдань, етапів та направленості активних операцій банку.

Процес кредитування являє собою комплекс певних дій зі звернення, обслуговування, видачі, погашення та контролю за зобов'язанням. Сам процес спрявлений на кінцеву мету будь-якої установи – отримання прибутку. Прибуток – це головна мета діяльності банківської установи, тому якість управління доходами має бути високою, забезпечуючи бажані заплановані результати прибутковості. Аналіз доходів і витрат банків дозволяє здійснювати пошук причини зміни доходів і витрат і контролювати [8].

Основними етапами структуризації кредитної діяльності є:

- організація кредитної діяльності;
- побудова кредитних ресурсів банку;
- виконання кредитних операцій;
- менеджмент ризиків кредитної діяльності;
- контроль та моніторинг кредитної діяльності [9].

Кредитні договори зобов'язані укладатися в письмовій формі та не змінюються без згоди обох сторін в односторонньому порядку. Якщо така умова була порушена, угода може вважатися недійсною. Зміни до договору вносяться також після затвердження згоди з обох сторін. Кредитний договір зобов'язаний мати підписи уповноважених осіб, що його укладають. У разі, якщо сторони не дійшли до компромісу, спірні питання мають розглядатися арбітражним судом або судом. У зарубіжних країнах до договору позики також часто включають заборонні умови, зобов'язальні умови та обмежувальні умови.

Банк перевіряє, чи дотримується позичальник умов кредитного договору, відповідно до цільового використання кредиту, чи вчасно та в повному обсязі

погашається позика. Якщо буде виявлено факти нецільового використання кредиту банк може достроково розірвати кредитну угоду.

Комерційні банки як самостійні акціонерні товариства можуть самостійно встановлювати рівень процентної ставки по кредитах, орієнтуючись на рівень попиту та пропозиції на кредитному ринку, а також в залежності від облікової ставки НБУ.

Формування ставки являє собою багатофакторний процес, що може визначатися багатьма факторами, серед яких:

- облікова ставка НБУ;
- термін позики;
- особливість забезпечення кредиту;
- рівень платоспроможності позичальника;
- інфляція;
- прогноз зміну кон'юнктури ринку тощо.

Основний фактором, що може впливати на розмір процентної ставки є ціна кредитних ресурсів. Чим є дорожчим формування джерел, тим дорожче воно коштує банку, відповідно, тим вище процентна ставка по кредиту.

Дуже значний вплив на розмір процентних ставок здійснює рівень інфляції. Комерційні банки змушені «страхуватися» в умовах змін та інфляційних очікувань у разі збільшення рівня та темпів зростання інфляції через підвищення кредитних ставок.

Процентні ставки за користування кредитом комерційного банку також можна встановити в залежності від рівня ризику. Він ризик пов'язаний безпосередньо із ймовірністю економічних втрат для банку у разі несприятливих подій [9,10].

Таблиця 1.1

Класифікація видів банківських ризиків

Клас ризику	Вид ризику	Різновид ризику
-------------	------------	-----------------

Кредитний ризик	Ризик кредитного еквіваленту	
	Розрахунковий ризик	
	Прямий ризик	
Операційний ризик	Ризик операційного контролю	Ризик безпеки
		Перевищення лімітів
		Шахрайство
		Відмивання грошей
		Ризик обробки операції
		Ризик персоналу
		Несумлінні торгівельні операції
	Ризик систем	Збій комп'ютерних систем
		Управлінська інформація
		Помилка програмування
		Помилково визначена ринкова ціна
		Планування заходів на випадок аварійних ситуацій
		Помилка телекомунікаційних систем

	Ризик трансакції	Помилка в розрахунках
		Помилка в обліку
		Ризик документації / контрактний ризик
		Ризик доставки товару
		Помилка при виконанні
		Складність продукту
Ринковий ризик	Процентний ризик	Зміна процентної ставки
		Волатильність ставки
		Ризик процентного спреду/Базисний ризик процентної ставки
		Ризик передплати
		Ризик кривої прибутковості
	Фондовий ризик	Волатильність (мінливість)
		Мінливість ціни на акції
		Ризик дивідендів
		Базисний ризик
	Кредитний спред	

	Валютний контроль	Волатильність цін на товари
		Ризик спаду/базисний товарний ризик
		Форвардна ціна
		Ризик зміни цін на товари
Ризик ліквідності	Ліквідність активів	
	Ліквідність фодування	
Ризик концентрації портфелю	Ризик сектору економіки	
	Ризик інструменту	
	Ризик істотної операції	
Ризик бізнес-подій	Податковий ризик	
	Юридичний ризик	
	Зміна кредитного рейтингу	
	Репутація	
	Ризик конвертації валют	
	Ризик змін у законодавстві	
	Ризик форс-мажорів/непередбачуваних обставин	

Джерело: складено автором за матеріалами [11]

Споживчий кредит – це гроші, надані кредитором для фізичних осіб для придбання товарів або послуг під відсотки з дотриманням умов оплати. Зазвичай споживчий кредит надається на придбання предметів з великим терміном експлуатації (автомобілів, побутової техніки тощо), а також на навчання, лікування тощо.

Іпотечний кредит – це особливий вид економічних відносин з приводу надання кредитів під заставу нерухомого майна. Кредиторами з іпотеки є іпотечні банки або спеціальні іпотечні компанії, а також комерційні банки. Позичальниками можуть бути юридичні та фізичні особи, що мають у власності об'єкти іпотеки або поручителів, які надають під заставу об'єкти іпотеки на користь позичальника. Як іпотеку при наданні кредиту доцільно використовувати житлові будинки, квартири, виробничі будівлі, споруди, магазини, земельні ділянки, що є власністю позичальника і не є об'єктом застави за іншою угодою.

Податковий кредит – кредит, який надається фінансовим органам для сплати податку на прибуток (прибуток) на підставі кредитного договору, укладеного підприємством з податковим органом згідно з реєстрацією підприємства.

Державний кредит – являє собою сукупність кредитних відносин між державою (позичальником) і підприємцями та населенням (кредиторами). Базовими формами державного кредиту є ощадні сертифікати, облігації, казначейські зобов'язання, позики та грошові лотереї. За допомогою цих форм держава мобілізує кошти фізичних та юридичних осіб на умовах відшкодування та сплати і спрямовує їх на покриття державних видатків.

Міжнародний кредит – це кредит, наданий державі, банкам, підприємцям тощо від іноземних кредиторів або наданий іноземним позичальникам.

На поточний час існує досить багато методик аналізу щодо аналізу фінансового стану клієнта, а також його надійності, як потенційно вчасного повернення зобов'язання. Американські банки практикують “правило п'яти сі”, де зазначені певні критерії відбору клієнтів, позначені символами:

- customer's character (характер позичальника) його репутація, рівень відповідальності, готовність і бажання гасити борг;
- capacity to pay (фінансові можливості);
- capital (капітал, майно);
- collateral (забезпечення);
- current business conditions (загальні економічні умови).

В англійській економічній літературі аббревіатурою CAMPARI визначаються принципи кредитування:

- C (character)** – характеристика клієнта;
- A (ability)** – спроможність до погашення позички;
- M (margin)** – маржа (дохідність);
- P (purpose)** – ціль кредиту;
- A (ammount)** – розмір позички;
- R (repayment)** – умови погашення позички;
- I (insurance)** – страхування ризику в разі непогашення позички.

Дані методи щодо оцінки кредитоспроможності позичальника є поширеними завдяки комплексному поєднанню та аналізу особистих та ділових якостей клієнта.

Однак, базовим підходом до оцінки кредитоспроможності клієнта вважається аналіз бухгалтерського Балансу підприємства. Однак бухгалтерська звітність – не єдине джерело інформації для аналізу кредитоспроможності. Більшість фінансових показників дає лише загальне уявлення про стан клієнта. Тому перед укладанням договору застави та видачі кредиту розглядають репутацію позичальника, його кредитну історію, юридичні аспекти тощо.

Методикою оцінки фінансового стану є поєднання даних, отриманих на базі бухгалтерської звітності, а також інших даних, які ґрунтуються на підставі інформації, до якої банк вже отримав доступ з певного переліку документів, що подає позичальник для отримання позички та надання заставного майна в якості забезпечення.

Оцінка фінансового стану передбачає аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за такими даними:

- обсяги реалізації продукції (в залежності від операційної діяльності підприємства);
- прибуток/збиток;
- показники рентабельності;
- коефіцієнти ліквідності;
- рух грошових потоків;
- показники оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей;
- ефективність менеджменту на підприємстві позичальника;
- позиція позичальника на ринку, його автономність від циклічних і структурних змін в економіці;
- кредитна історія клієнта;
- стимул позичальника щодо погашення позички та недопущення вилучення предмету застави.

Наприклад, аби оцінити показники платоспроможності позичальника, потрібно розрахувати такі показники:

1. **Коефіцієнт поточної ліквідності** дає інформацію про те, наскільки обсяг поточних зобов'язань має можливість бути погашеними за рахунок усіх мобілізованих оборотних активів та загалом інформацію, чи має змогу позичальник розрахуватися за своїми зобов'язаннями.

$$K_{\text{п.лікв.}} = \frac{OA}{ПЗ}, \quad (1.1)$$

де OA – оборотні активи підприємства;

$ПЗ$ – поточні зобов'язання, у складі яких короткострокові кредити і розрахунків з кредиторами.

Нормативне значення коефіцієнта – **не менше 2**.

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, якою мірою оборотні активи покривають короткострокові зобов'язання, а саме наскільки швидко короткострокові зобов'язання можуть бути погашені швидко ліквідними активами.

$$K_{\text{шв.лікв.}} = \frac{ДЗ+ГК+ПФІ}{ПЗ}, \quad (1.2)$$

де $ДЗ$ – дебіторська заборгованість активи підприємства;

$ГК$ – грошові кошти та їх еквіваленти;

$ПФІ$ – поточні фінансові інвестиції;

Нормативне значення коефіцієнта в діапазоні **0,5-1,0**.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності демонструє, наскільки короткострокові зобов'язання можуть бути терміново погашені швидко ліквідними грошовими коштами або цінними паперами.

$$K_{\text{абс.лікв.}} = \frac{ГК+ПФІ}{ПЗ}, \quad (1.3)$$

Нормативне значення коефіцієнта має бути **не менше, ніж 0,2**.

4. Коефіцієнт фінансової стійкості – характеризує питому вагу власних та залучених джерел на тривалий термін коштів у складі загальних витрат бізнесу, які він має можливість використати у поточній діяльності без втрат для кредиторів.

$$K_{\text{ф.ст.}} = \frac{BK + ДЗК}{ВБ}, \quad (1.4)$$

де BK – власний капітал;

$ДЗК$ – довгострокові залучені кошти;

$ВБ$ – валюта балансу.

Нормативне значення коефіцієнта має бути **не менше, ніж 0,6**.

5. **Коефіцієнт фінансової незалежності** – показує частку власних коштів підприємства у загальній сумі заборгованості.

$$K_{\text{ф.нз.}} = \frac{BK}{ВБ}, \quad (1.5)$$

Нормативне значення коефіцієнта – **не менше, ніж 0,2**.

6. **Коефіцієнт фінансового ризику** – демонструє у розрахунку на 1 грн. власних коштів підприємства частку залучених коштів.

$$K_{\text{ф.р.}} = \frac{ЗК}{ВБ}, \quad (1.6)$$

де $ЗК$ – залучені кошти.

Нормативне значення коефіцієнта – **не більше 1,0**.

7. **Коефіцієнт оборотності балансу** – розраховується на основі річної звітності, значення коефіцієнту також може використовуватись при оцінці фінансового стану підприємства-позичальника на квартальні дати.

$$K_{\text{об.б.}} = \frac{ЧД}{ВБ}, \quad (1.7)$$

де $ЧД$ – чистий дохід від реалізації;

$\overline{ВБ}$ – середня валюта балансу (середня арифметична на початок та на кінець звітного періоду).

8. **Коефіцієнт маневреності власних коштів** – показує ступінь мобільності користування власними коштами.

$$K_{\text{ман.вл.кошт.}} = \frac{ВК - НА}{ВК}, \quad (1.8)$$

де $НА$ – необоротні активи підприємства.

Нормативне значення коефіцієнта – **не менше, ніж 0,5**.

9. **Коефіцієнт забезпечення кредиту** – показує обсяг, наявність та якість забезпечення погашення кредиту.

$K_{\text{з.кред.}} = 2$; У разі, якщо забезпеченням кредиту виступають:

- гарантії Уряду України;
- грошові вклади і депозити позичальника, що розміщені у банку-кредиторі.

$K_{\text{з.кред.}} = 0,5$; У випадку, коли забезпеченням кредиту виступають гарантії (поручительство) або страхування ризику.

У разі, коли забезпеченням кредиту виступає застава майна, коефіцієнт забезпечення розраховується наступним чином:

$$K_{\text{з.кред.}} = \frac{ВЗ}{К}, \quad (1.9)$$

де $ВЗ$ – вартість заставного майна;

$К$ – сума кредиту та відсотків по ньому.

Загальна вартість застави розраховується на підставі договору застави, суми кредиту та відсотків по ньому, спираючись на кредитний договір [12].

Вартість майна, майнових прав позичальника, що пропонується для застави, обчислюється за ринковою вартістю, враховуючи практичну складність реалізації майна у разі неплатоспроможності підприємства-позичальника.

Слід зауважити, що до розрахунку розміру резерву вартість заставного майна та майнових прав позичальника (окрім державних цінних паперів) вноситься у розмірі не більше, ніж 50% вартості, прописаної у договорі застави. До розрахунку розміру резерву по кредитах, наданих під заставу державних цінних паперів, включається вартість застави, але не більше, ніж їх ринкова вартість. Враховуючи військовий стан, зміни кон'юнктури ринку, банк має 1 раз на рік, а також при кожній пролонгації кредитного договору, проводити переоцінку вартості майна, що перебуває у заставі.

Оцінка майна для цілей укладання договору застави відрізняється досить високими вимогами до достовірності інформації, що використовується, доказової бази і обґрунтованого результату. Банки цікавляться не тільки сумою, яку можливо отримати від реалізації забезпечення, а й строком, за який можна реалізувати майно.

Термін реалізації заставного майна для банку означає «заморозку» на цей період попередньо виданого ресурсу, а також сум, зарезервованих у страховому фонді. Обсяг непрацюючих кредитів (NPL) впливає на показники діяльності банку та банківського сектору в цілому, їх планування і прибутковості [13].

1.3 Застава як вид забезпечення банківських позичок

Застава виступає засобом забезпечення повернення банківських позичок. Це означає, що банківська установа має право на задоволення своїх інтересів щодо сплати суми кредиту та відсотків по ньому, а у разі неплатоспроможності позичальника – відчуження закладеного майна, в якості забезпечення вторинного джерела погашення позички.

Існують певні нормативно-правові акти, такі як ЗУ «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні», Національні

стандарти оцінки, Міжнародні стандарти оцінки, Постанова №351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» та ін., якими керуються банківські працівники для якісного управління забезпеченням банківських позичок. Кредитний менеджмент постійно розвивається та вдосконалюється, разом із ним, мають модернізуватися Стандарти оцінки. Із настанням військового стану, посилилася роль ідентифікації об'єктів, методів оцінки та моніторингу. Якісна оцінка застави включає в себе правдиву, комплексну та якісну інформацію про стан, використання та корисність майна. Трансформація та модернізація нормативно-правових актів сприятиме підвищенню не тільки якості оцінки, а й мінімізації кредитного ризику [14].

Існують такі функції забезпечення банківських позичок:

Рис. 1.2 Функції забезпечення банківських позичок

Джерело: складено автором за матеріалами [14]

Застава є:

- вторинним інструментом повернення позички у разі неплатоспроможності позичальника (забезпечувальна функція);
- своєрідним стимулом для погашення позички (стимулююча функція);
- потенційним носієм інформації про підприємницьку діяльність позичальника (інформативна функція);

- обмежувальним фактором забезпечення заборгованості (обмежувальна функція);
- дисциплінуючим фактором, що зобов'язує позичальника підтримувати майно в належному стані та обмежує можливу його реалізацію чи заміну (дисциплінуюча функція).

Додатково також можна виділити ще дві функції забезпечення банківських позичок: захист прибутку та захист капіталу банку.

Суть функції захисту прибутку банку полягає у тому, що певні заходи з формування та структуризації заставного портфелю мають у собі намір з підтримання належної якості кредитного портфелю, у розрізі частини захисних заходів. Ключовою ціллю таких дій є одержання прибутку від активних операцій банку шляхом якісного управління ресурсною базою, яка направлена на створення резервів за проблемними кредитами. Вартість заставного майна зменшує ризик та знижує розмір резервів. Підтримка забезпеченості кредиту на необхідному рівні являє собою один із ключових механізмів збереження прибутковості від кредитування банківських установ. В такому разі заставне майно виконується функція захисту прибутковості банківської установи.

Функція захисту капіталу банківської установи полягає у тому, що заставне майно слід розглядати як певний інструмент, що може знижувати формовані резерви, а не тільки в розрізі зниження персонального кредитного ризику. Розмір резервів є своєрідним показником адекватності та якості кредитної політики банку та визначає їх ризиковість. Тобто, існує певна залежність: більше резервів – більше ризикованих кредитів у портфелі. Більш детально інформацію по проблемним кредитам наведено у другому розділі кваліфікаційної роботи.

Виконання чи невиконання цих функцій свідчать про прийнятність або неприйнятність об'єкта оцінки виступати у якості забезпечення банківської позички. Ризик оцінки є частиною визначення кредитного ризику. Окрім нього, у комплексі ризику забезпечення банківських позичок наявні такі ризики, як юридичний ризик, ризик втрати або пошкодження та ризик знецінення майна.

Заставне майно також має відповідати певним принципам, що є щільно пов'язаними із його функціями забезпечення:

1. Принцип юридичної адекватності прав на забезпечення позички – це є юридична можливість оформлення потенційного забезпечення у заставу/іпотеку і можливого стягнення у майбутньому шляхом його продажу або відчуження у разі неплатоспроможності позичальника.

2. Принцип адекватної ліквідності забезпечення банківської позички – суть полягає у тому, що заставне майно зобов'язане бути ліквідним, оскільки тільки в такому разі майно має здатність бути певним захистом для банківської установи від втрат по кредиту. Рівень ліквідності на адекватному рівні співвідносять в залежності від форми кредиту та його терміном. У разі якщо заставне майно не є ліквідним (тобто, відсутній попит на даний вид забезпечення), у майбутньому може означати виникнення проблем із реалізацією майна та відшкодуванням вартості, що означає виникнення втрат за кредитом. Ліквідне майно в достатньому розмірі у складі заставного портфеля знижуватиме кредитний ризик для банківської установи, відповідно, клієнт може отримати більш низьку процентну ставку по кредиту, у порівнянні з іншими банківськими установами, що ведуть більш агресивну кредитну політику.

3. Принцип адекватної оцінки вартості забезпечення кредиту – суть полягає у здійсненні комплексної, професійної, неупередженої, об'єктивної оцінки, що демонструє попиту та пропозиції на оцінюване майно в реальному вираженні.

Таким чином, оцінку забезпечення банківських позичок розглядають у вартісному вираженні, керуючись при цьому методиками оцінки ліквідаційної та ринкової вартості.

Ринкова вартість забезпечення зобов'язана бути більшою за суму основного боргу, а також відсотків по ньому, при цьому³ враховуючи ймовірність виникнення втрат під час реалізації заставного майна у випадку

неплатоспроможності позичальника та невиконання ним своїх зобов'язань по кредиту.

Одним з критеріїв прийнятності заставного забезпечення по активних кредитних операціях є оцінка майна, що не перевищує його ринкову вартість, що зобов'язана забезпечити можливість реалізації заставного забезпечення сторонньому покупцю шляхом встановлення якісної та часової міри.

Якісна міра оцінка ліквідності застави у матеріальній формі є корисність майна. Від стану ринку, гравців на ринку, інвестиційної активності у ринковому середовищі залежить ліквідність заставного майна, яке має користуватися попитом у відповідних суб'єктів ринку. Функціональна характеристика активу (майна), це, перш за все – здатність забезпечити корисність від його цільового використання за призначенням, оскільки це обумовлює його економічну цінність.

Часова (кількісна) міра оцінювання ліквідності застави у матеріальній формі – термін експозиції (реалізації) заставного майна на ринку. Саме попит на таке майно визначає швидкість реалізації, демонструє його цінність (корисність) для потенційного покупця.

Для банку є потенційно цікавою ринкова ціна об'єкту оцінки, а не найвища. В цьому ж контексті розглядається термін експозиції, в якості тривалості часу, що є необхідним для реалізації подібного майна, а саме з моменту його виставлення на продаж і до його безпосередньої реалізації. Банк, передусім, цікавить реальний термін продажу заставного забезпечення, тобто, його реалізація протягом фінансового року.

Оцінка майна, що передається у заставу, проводиться за допомогою законодавчо визначених методичних підходів до оцінки майна [14].

Згідно до Національного Стандарту Оцінки №1, [15] методичними підходами до оцінки майна виступають:

Рис. 1.3 Методичні підходи до оцінки майна

Джерело: складено автором за матеріалами [15]

Порівняльний підхід базується за допомогою принципу заміщення та попиту і пропозиції. Порівняльний підхід являє собою зіставлення цін продажу та пропозицій на ринку об'єктів, подібних до об'єкту оцінки, з додаванням відповідних коригувань на відмінності задля максимального наближення до об'єкту оцінки. Основними критеріями, за якими проводиться аналіз подібних об'єктів порівняння є характеристики подібного майна за: місцем розташування, фізичними та функціональними ознаками, умовами продажу тощо. Коригування вартості подібного майна здійснюється шляхом додавання або вирахування грошової суми із застосуванням коефіцієнта (відсотка) до ціни продажу (пропонування) зазначеного майна або шляхом їх комбінування.

Дохідний підхід ґрунтується на врахуванні принципів найбільш ефективного використання та очікування, згідно з якими вартість об'єкта визначатиметься як поточна вартість очікуваних доходів від найбільш ефективного використання об'єкта оцінки, включаючи дохід від його можливої реалізації. Основними методами є пряма та непряма капіталізація доходу (дисконтування грошових потоків). Вибір методів оцінки при цьому залежить від наявності інформації щодо очікуваних (прогнозованих) доходів від

використання об'єкта оцінки, стабільності їх отримання, мети оцінки, а також виду вартості, що підлягає визначенню.

Витратний підхід застосовується з врахуванням принципів корисності і заміщення та передбачає визначення кількості витрат на відтворення чи заміщення об'єкта оцінки з подальшим коригуванням їх на суму зносу. Основними методами цього підходу є метод прямого відтворення та метод заміщення. Метод прямого відтворення базується на визначенні вартості відтворення з вирахуванням суми зносу. Метод заміщення виконується шляхом визначення вартості заміщення з подальшим вирахуванням суми зносу. За допомогою методів прямого відтворення та заміщення визначається залишкова вартість заміщення (відтворення) [15].

Отже, підбиваючи підсумки, можемо сказати, що управління забезпеченням банківських позичок для оцінки ризику забезпечення є актуальною темою на сьогодні. Методичний інструментарій дуже великий, що надає можливість комплексно оцінити усі можливі ризики. Комплексні розробки удосконалення методичного інструментарію, що включає у себе як теоретичні, так і практичні аспекти, сприятиме покращенню та підвищенню якості роботи банківських установ та розвиватиме економіку країни.

Висновки до розділу 1

У першому розділі кваліфікаційної роботи магістра були висвітлені питання щодо методичних засад кредитування та застави, як виду забезпечення банківських позичок. Розкрито характеристику кредитування, детально описані методичні інструменти його здійснення, розкрито функції застави, методичні підходи до оцінки заставного забезпечення.

Теоретичні аспекти, методи та засади кредитування та оцінки заставного забезпечення у банківській установі будуть використані в другому розділі та третьому розділі кваліфікаційної роботи магістра при визначенні напрямків та рекомендацій щодо удосконалення розвитку банківських кредитів як інструменту забезпечення сталого економічного зростання в Україні, а також щодо розвитку кредитного ринку та вдосконалення технології оцінки для забезпечення ефективності управління банківських позичок.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ

2.1 Аналіз стану банківських установ та місце АКБ «Південний» на Фінансовому ринку

В Україні банківська система розвивається в умовах невизначеності та нестабільності внаслідок постійних змін, які також відображаються на фінансових показниках. Український банківський сектор пережив перші місяці війни завдяки своєчасним заходам, вжитим НБУ та банками з помірними втратами для забезпечення безперервної роботи фінансових установ.

На сьогодні в Україні налічується 66 банків, з яких 30 – з іноземним капіталом.

Системно важливих банків України – 15 банків, з яких 4 – досі працюють в росії [1].

- АТ «А-БАНК» (приватний);
- АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК» (Credit Agricole, Франція, наявний дочірній банк в росії);
- АТ «КРЕДОБАНК» (РКО Bank Polska, Польща);
- АТ «ОТП БАНК» (наявний дочірній банк в росії);
- АТ «Ощадбанк» (державний);
- **АБ «Південний» (приватний);**
- АТ КБ «ПриватБанк» (державний);
- АТ «ПУМБ»;
- АТ «Райффайзен Банк» (наявний дочірній банк в росії);
- АТ «СЕНС БАНК»
- АТ «ТАСКОМБАНК»;
- АБ «УКРГАЗБАНК»;

- АТ «Укрексімбанк»;
- АТ «УКРСИББАНК» (наявний дочірній банк в росії);
- АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК» (приватний, Bailican, Кіпр / Сергій Тігіпко, Україна).

Після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну попит населення на кредити знизився. Кредитування бізнесу знайшло підтримку у вдосконалених державних програм. Незважаючи на воєнні ризики, рівень ліквідності підтримується на високому рівні. Обсяг коштів клієнтів збільшився насамперед за рахунок коштів у національній валюті на вимогу населення. На час військового стану зменшився обсяг коштів компаній в іноземній валюті [16].

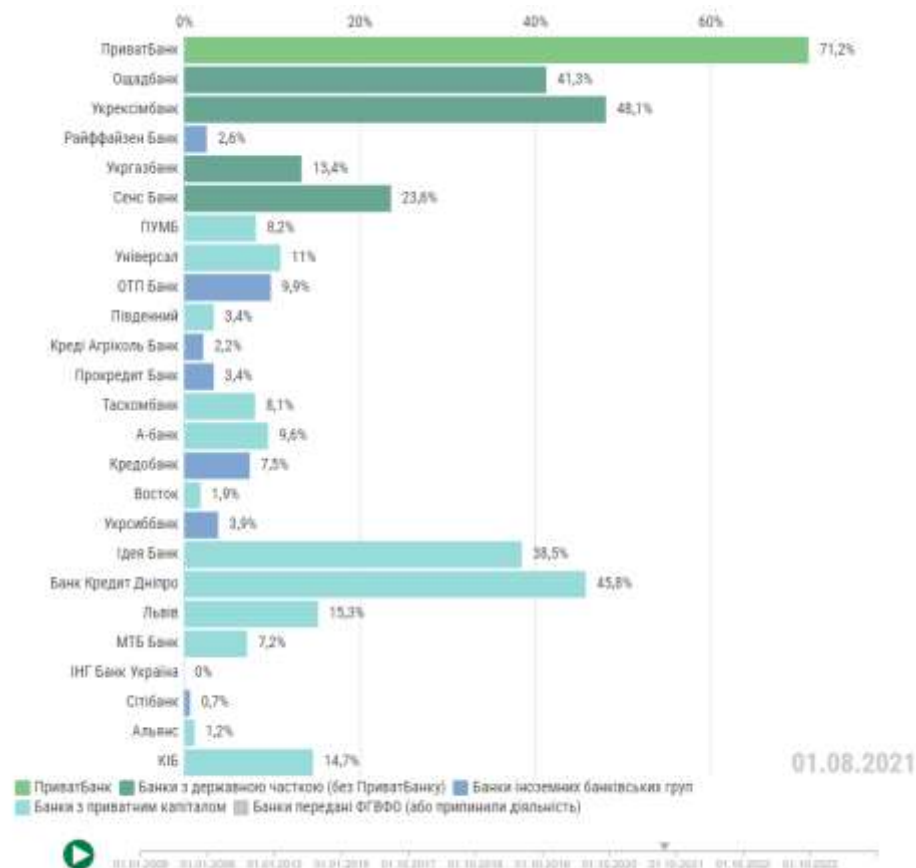
У 2024 році банківський сектор України адаптувався до кризових ситуацій. Банки підтримали роботу мережі та відновили діяльність своїх відділень на деокупованих територіях.

Ліквідність системи зросла за рахунок подальшого надходження коштів клієнтів. Гривневі строкові депозити зросли вперше з початку повномасштабної війни, а валютні – вперше з початку пандемії COVID-19.

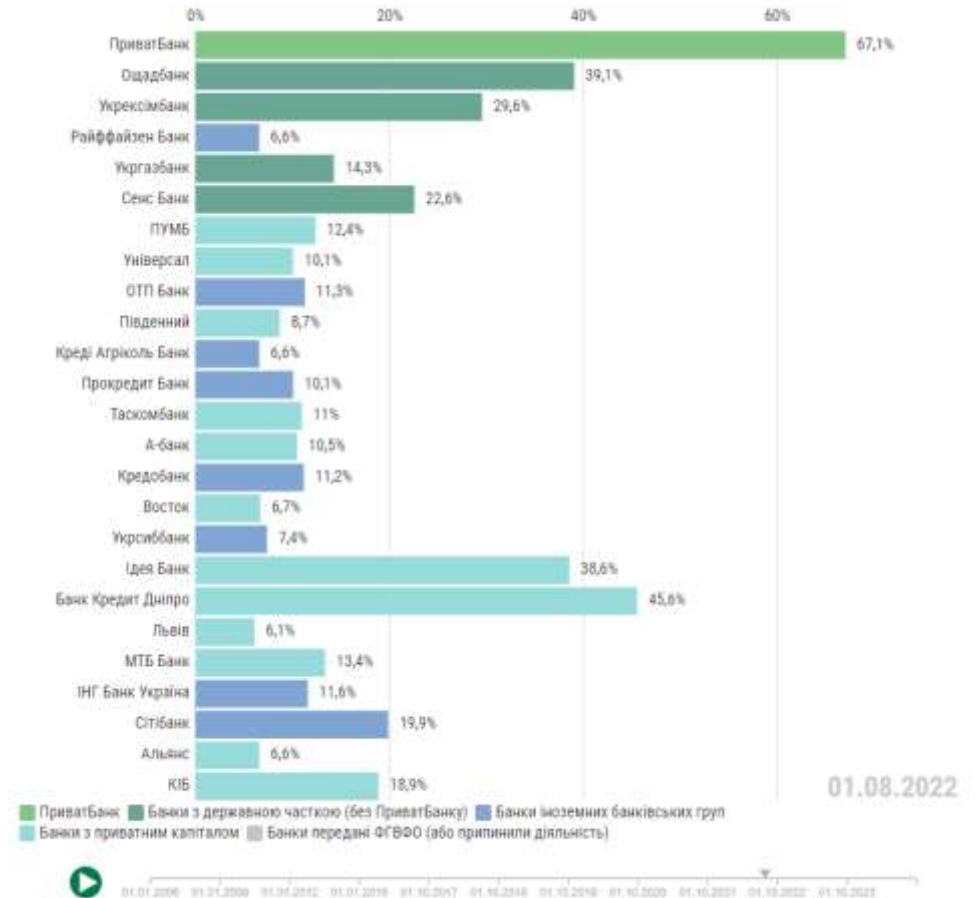
Обсяг чистих кредитів загалом зменшився, тільки в державних банках збільшився обсяг корпоративних кредитів за рахунок підтримки державних програм. Як і очікувалося, зросла частка проблемних кредитів, переважно в роздрібному сегменті.

Незважаючи на значні відрахування в резерви, банківський сектор отримав квартальний прибуток після першого збиткового півріччя.

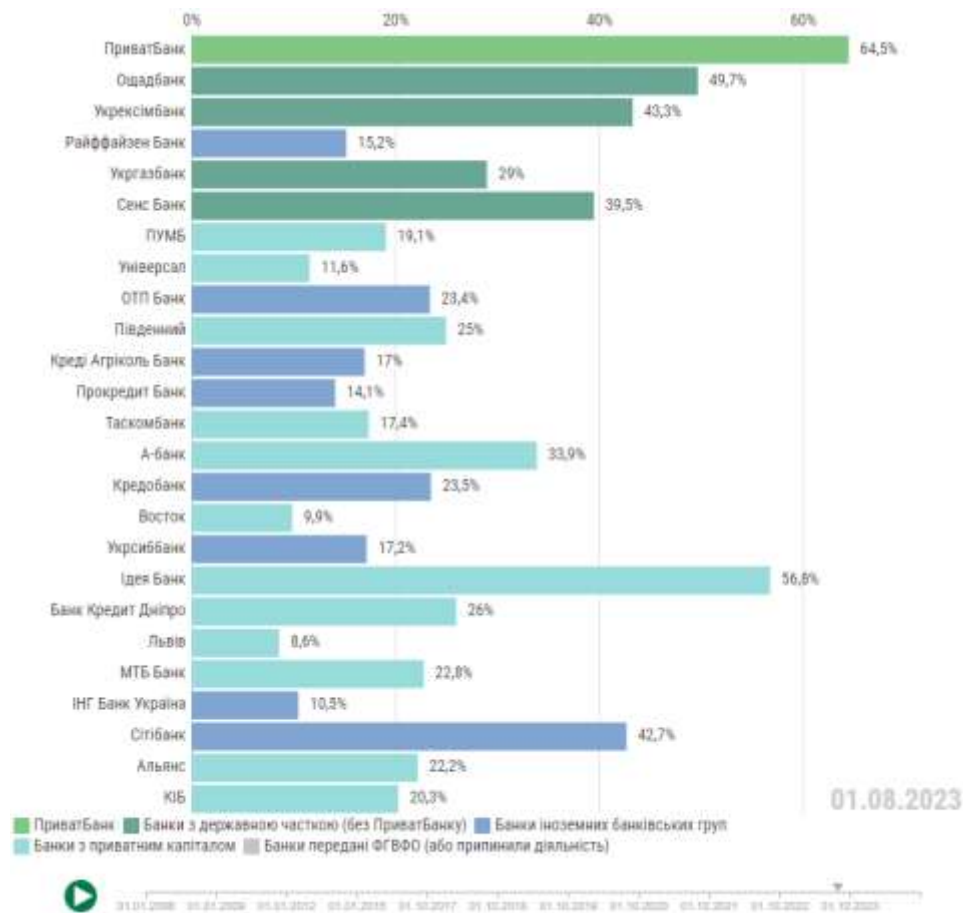
За таких умов важливо забезпечити стабільність і передбачуваність банківської системи, що вимагає постійного моніторингу та аналізу банківської діяльності [16].

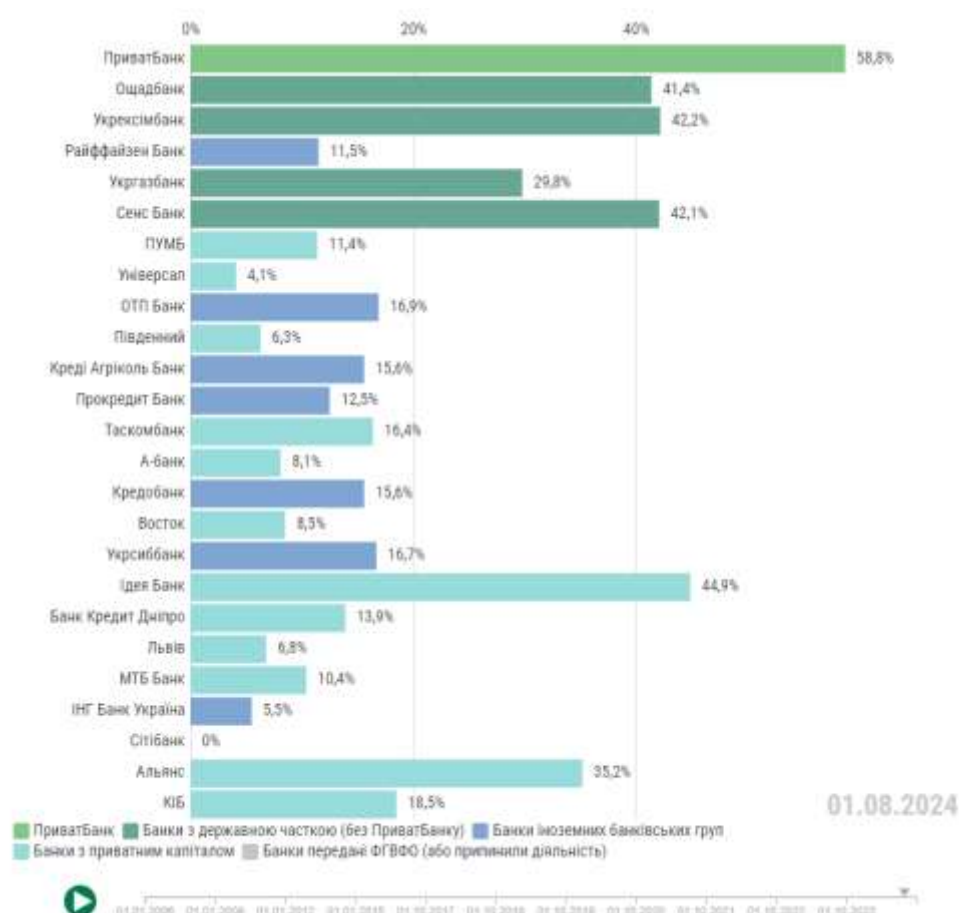
Частка непрацюючих кредитів (NPL) 25 банків із найбільшим обсягом кредитного портфеля, %, станом на 01.08.2021

Частка непрацюючих кредитів (NPL) 25 банків із найбільшим обсягом кредитного портфеля, %, станом на 01.08.2022

Частка непрацюючих кредитів (NPL) 25 банків із найбільшим обсягом кредитного портфеля, %, станом на 01.08.2023

Частка непрацюючих кредитів (NPL) 25 банків із найбільшим обсягом кредитного портфеля, %, станом на 01.08.2024

Рис. 2.1 Частка непрацюючих кредитів

Джерело: [17]

Таблиця 2.1

Частка непрацюючих кредитів (NPL) 25 банків із найбільшим обсягом кредитного портфеля, %

№	Банк	Частка непрацюючих кредитів (NPL) 25 банків із найбільшим обсягом кредитного портфеля, %				Темп приросту, %		
		01.08.2021	01.08.2022	01.08.2023	01.08.2024	2022/2021	2023/2022	2024/2023
1	Банк "Південний"	3,4%	8,7%	25,0%	6,3%	155,88%	187,4%	-74,8%
2	ПриватБанк	71,2%	67,1%	64,5%	58,8%	-5,76%	-3,9%	-8,8%
3	Ощадбанк	41,3%	39,1%	49,7%	41,4%	-5,33%	27,1%	-16,7%
4	Укрексімбанк	48,1%	29,6%	43,3%	42,2%	-38,46%	46,3%	-2,5%
5	Райффайзен Банк	2,6%	6,6%	15,2%	11,5%	153,85%	130,3%	-24,3%
6	Укргазбанк	13,4%	14,3%	29,0%	29,8%	6,72%	102,8%	2,8%
7	Сенс Банк	23,6%	22,6%	39,5%	42,1%	-4,24%	74,8%	6,6%
8	ПУМБ	8,2%	12,4%	19,1%	11,4%	51,22%	54,0%	-40,3%
9	Універсал	11,0%	10,1%	11,6%	4,1%	-8,18%	14,9%	-64,7%
10	ОТП Банк	9,9%	11,3%	23,4%	16,9%	14,14%	107,1%	-27,8%
11	Креді Агріколь Банк	2,2%	6,6%	17,0%	15,6%	200,00%	157,6%	-8,2%
12	Прокредит Банк	3,4%	10,1%	14,1%	12,5%	197,06%	39,6%	-11,3%
13	Таскомбанк	8,1%	11,0%	17,4%	16,4%	35,80%	58,2%	-5,7%
14	А-банк	9,6%	10,5%	33,9%	8,1%	9,38%	222,9%	-76,1%
15	Кредобанк	7,5%	11,2%	23,5%	15,6%	49,33%	109,8%	-33,6%
16	Восток	1,9%	6,7%	9,9%	8,5%	252,63%	47,8%	-14,1%
17	Укрсиббанк	3,9%	7,4%	17,2%	16,7%	89,74%	132,4%	-2,9%
18	Ідея Банк	38,5%	38,6%	56,8%	44,9%	0,26%	47,2%	-21,0%
19	Банк Кредит Дніпро	45,8%	45,6%	26,0%	13,9%	-0,44%	-43,0%	-46,5%
20	Львів	15,3%	6,1%	8,6%	6,8%	-60,13%	41,0%	-20,9%
21	МТБ Банк	7,2%	13,4%	22,8%	10,4%	86,11%	70,1%	-54,4%

22	ІНГ Банк Україна	0,0%	11,6%	10,5%	5,5%	-	-9,5%	-47,6%
23	Сітібанк	0,7%	19,9%	42,7%	0,0%	2742,86%	114,6%	-100,0%
24	Альянс	1,2%	6,6%	22,2%	35,2%	450,00%	236,4%	58,6%
25	КІБ	14,7%	18,9%	20,3%	18,5%	28,57%	7,4%	-8,9%

Д

ж

е

р

е

л

о

:

с

к

л

а

д

е

н

о

а

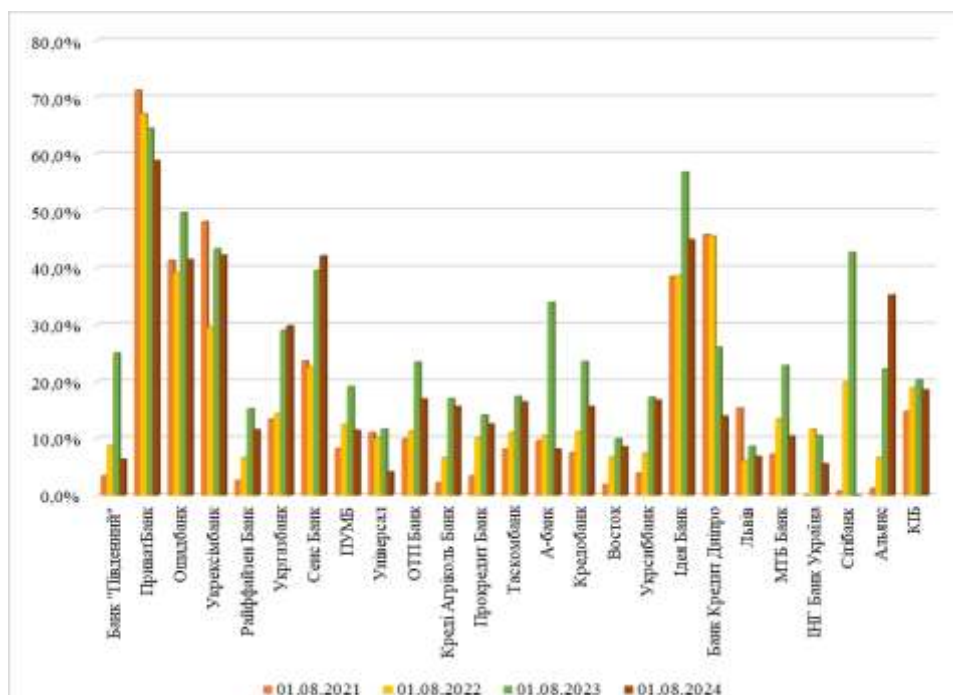

Рис. 2.2 Частка непрацюючих кредитів (NPL) 25 банків із найбільшим обсягом кредитного портфеля, 2021-2024 рр.

Джерело: складено автором за матеріалами [17]

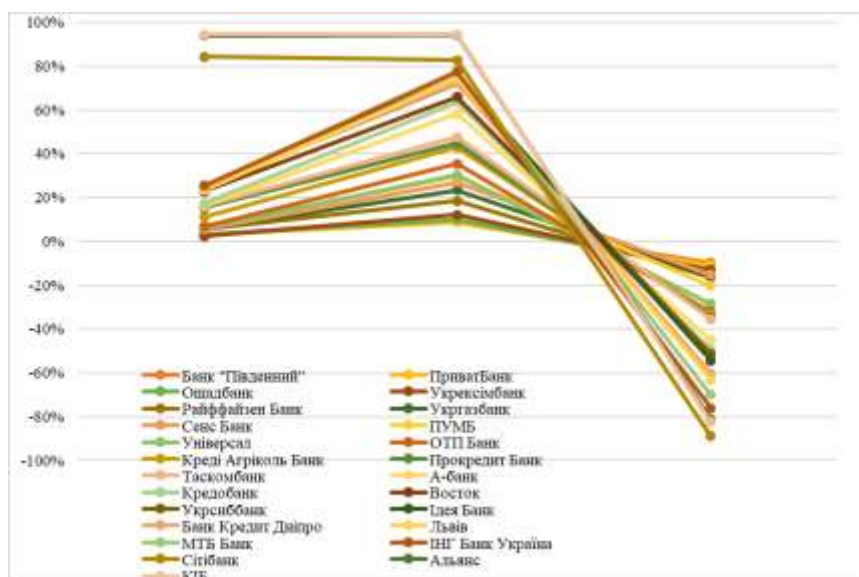

Рис. 2.3 Динаміка зміни частки непрацюючих кредитів (NPL) 25 банків із найбільшим обсягом кредитного портфеля, %

Джерело: складено автором за матеріалами [17]

Оцінка майна для цілей застави відрізняється досить високими вимогами до достовірності інформації, що використовується, доказової бази і обґрунтованого результату. Банки цікавляться не тільки сумою, яку можливо отримати від реалізації забезпечення, а й строком, за який можна реалізувати майно.

Термін реалізації заставного майна для банку означає «заморозку» на цей період попередньо виданого ресурсу, а також сум, зарезервованих у страховому фонді. Обсяг непрацюючих кредитів (NPL) впливає на показники діяльності банку та банківського сектору в цілому, їх планування і прибутковості [13].

Як можна побачити з Рисунку, бачимо, що за рік (2024/2023) кількість проблемних кредитів у портфелі ПАТ АБ «Південний» знизилась з 25 % до 6,3%, тобто на 74,8%, що є позитивною динамікою.

Якщо порівнювати з іншими банками, то Банк «Південний» має невеликий % проблемних кредитів.

Як можна побачити із аналізу, проведеного у Таблиці, у переважній кількості банків протягом 2022/2021 рр. відбулось стрімке зростання непрацюючих кредитів, внаслідок повномасштабного вторгнення росії в Україну. Постраждав бізнес: втратив майно (обстріли, бомбардування, окупація); працівників (міграція, мобілізація тощо); виникли складнощі з логістикою (блокування портів, підвищення цін на перевезення); труднощі зі зміною законодавства (зміни по сплаті податків); зниження зацікавленості іноземних інвесторів та зниження інвестиційної активності в цілому через військовий стан та невизначеність; критична ситуація з енергозабезпеченням тощо. Тому підприємствам стало складно виплачувати кредити, збільшилась кількість бізнес-дефолтів, відповідно, почала стрімко зростати кількість непрацюючих кредитів (NPL).

У період 2023/2022 рр. теж відбувалось зростання кількості кредитів NPL, однак вже не з такою інтенсивністю, але бізнесу було не так просто адаптуватися. Виникла необхідність перенесення бізнесу у більш безпечні локації, налаштування відповідних каналів (для постачання продукції, наприклад, для

торгових організацій), забезпечення працівників засобами, що є необхідними для віддаленої роботи (якщо специфіка діяльності дозволяє, наприклад, бухгалтерська аутсорсингова компанія, що може надавати свої послуги дистанційно. Після настання пандемії COVID-19, люди адаптувались до віддаленої роботи, тому це вже є налагодженим процесом) тощо.

У період 2024/2023 можемо побачити, що переважна кількість банків продемонструвала зниження непрацюючих кредитів, у Банку «Південний» один із найкращих результатів – відбулось зниження кредитів NPL на 74,8%. Це може свідчити не тільки про ефективну кредитну політику банку, а й про відносну стабілізацію економічної ситуації в країні. Бізнес адаптувався та навчився працювати в умовах воєнного стану, що сприяє розвитку національної економіки, бізнес бере кредити та має можливість їх віддавати, банки отримують дохід та спроможні відповідати по власним зобов'язанням, оскільки мають на це можливість.

Кредити в загальному сенсі уособлюють в собі одну із найприбутковіших, однак у той час і найбільш ризикових часток банківських активів. Залучаючи кредитні ресурси, суб'єкти господарювання отримують можливість розвиватись, продовжувати вести господарську діяльність та покращувати стан підприємства в цілому [18]. Динаміка показників сумарних активів комерційних банків подана на рисунку

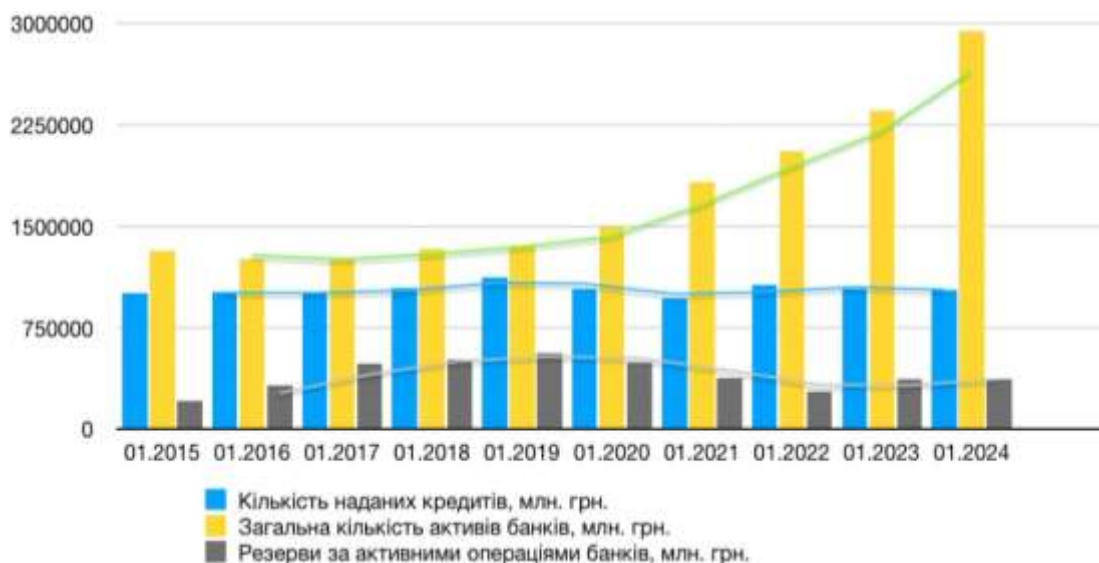

Рис. 2.4 Динаміка показників сумарних активів комерційних банків з 2015 по 2024 рр. (на початок періоду)

Джерело: складено автором за матеріалами [19]

На рисунку приведено статистику показників сумарних активів комерційних банків з 2015 по 2024 рр. За 10 років ринок постійно змінювався, демонструючи нові тенденції.

Починаючи з 2020 р., коли розпочалась пандемія COVID-19, кількість наданих кредитів зменшилась, у період 2020-2021 на 6,76 %, однак, поступово, економіка адаптувалась до змін. Перейшовши на дистанційний формат роботи (за можливості), підприємства продовжували працювати, чим не тільки підтримували економіку країни, а й знижували ризик захворювань та розповсюдження вірусу.

У період 2021/2022 рр. кількість наданих кредитів знову зросла, на 10,55 %, однак, з початку військового вторгнення російської федерації 24 лютого 2022 р. цей показник за період 2022/2023 зменшився на 2,74 %, а у період 2024/2023 на 1,09% відповідно. Не зважаючи на нестабільну ситуацію в країні, можемо побачити, що кредитний ринок функціонує. У період 2022/2024 рр. стрімко зріс показник резервів за активними операціями банків, на 32,94%. Це

також обумовлюється зі станом невизначеності, оскільки резерв для відшкодування ймовірних втрат за активними (наприклад, кредитними) операціями банків є спеціальним резервом, необхідність створення якого пояснюється ризиками, притаманними банківській діяльності, а також його необхідність зросла з появою нових ризиків, спричинених військовим станом. Тобто, наявність такого резерву означає визнання втрат з метою визначення точного результату діяльності банків, враховуючи при цьому підвищену ризиковість за кредитними операціями або погіршення якості активів. Згідно до рисунку 1, обсяг кредитів банків постійно зростає протягом усього розглянутого періоду (10 років) [20].

Таблиця 2.2

Динаміка обсягу наданих кредитів за категоріями по банкам
України, млн. грн.

Категорія	01.02.2024	01.02.2023	01.02.2022	01.02.2021	01.02.2020	01.02.2019
Кредити, що надані органам державної влади	17708	24244	27381	11367	4526	2755
Кредити, що надані суб'єктам господарювання	774360	794181	815043	754488	822237	904750
Кредити, що надані фізичним особам	227997	210408	250405	200944	211317	198441
Кредити, надані небанківським фінансовим установам	25	19	154	24	56	8
Співвідношення наданих кредитів до попереднього періоду, %						
Категорія	2024/2023	2023/2022	2022/2021	2021/2020	2020/2019	
Кредити, що надані органам державної влади	-26,96	-11,46	140,88	151,15	64,28	
Кредити, що надані суб'єктам господарювання	-2,5	-2,56	8,03	-8,23	-9,12	
Кредити, що надані фізичним особам	8,36	-15,97	24,6	-4,91	6,49	
Кредити, надані небанківським фінансовим установам	31,58%	-87,66	541,6	-57,14	600	

Джерело: складено автором за матеріалами [21]

Проаналізувавши кількість наданих кредитів за окремими категоріями, можемо зробити висновок, що навіть не зважаючи на військовий стан, економіка поступово стабілізується, кредитний ринок працює, збільшується кількість наданих кредитів фізичним особам, небанківським фінансовим установам, а також поступово відновлюється кредитування підприємств [22].

Таблиця 2.3

Аналіз робочих активів ПАТ АБ «Південний», тис. грн.

Показник	Роки			Темп приросту, %	
	01.03.2022	01.01.2023	01.01.2024	2023/2022	2024/2023
Грошові кошти та рахунки у НБУ	2 124 147	1 089 544	5 924 314	-48,71%	443,74%
Кошти в банках	3 696 398	6 905 956	11 701 249	86,83%	69,44%
Кредити, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю	21 026 659	14 963 431	15 822 302	-28,84%	5,74%
Кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю	144 253	69 555	39 925	-51,78%	-42,60%

Інші активи	15 601 181	22 799 888	20 665 056	46,14%	-9,36%
Усього активів	42 592 638	45 828 374	54 152 846	7,60%	18,16%
Питома вага кредитів фіз.та юр. ос. у загальній кількості активів	0,50	0,33	0,29	-34,01%	-10,70%

Джерело: складено автором за матеріалами [23]

Як видно з аналізу активів банку, бачимо, що загальна вартість активів з кожним роком зростала, що є позитивною динамікою. Враховуючи те, що кількість наданих кредитів суб'єктам господарювання станом на 2024 рік збільшилась, а фізичним особам – зменшилась, можна зробити висновок, що банк стає все більш орієнтованим на обслуговуванні клієнтів великого та середнього корпоративного бізнесу і тримає фокус на продуктах фінансування, комплексного обслуговування зовнішньоекономічної діяльності та ефективних рішеннях для управління грошовими коштами підприємств та їх власників.

Кредитний портфель банку є сукупністю кредитів, гарантій та зобов'язань, що надаються банком своїм клієнтам; характеризує розмір капіталу, що банк інвестував у кредитні операції:

- строкові вклади в інших банках, та сумнівна заборгованість за ними;
- кредити, надані іншим банкам, та сумнівна заборгованість за ними;
- вимоги за факторинговими операціями, укладеними з підприємствами, та сумнівна заборгованість перед ними;
- кредити, надані підприємствам на поточну та інвестиційну діяльність, та сумнівна заборгованість за ними;

- позики, надані органам державної влади та місцевого самоврядування, та сумнівна заборгованість за ними;
- кредити, надані фізичним особам на потреби та інвестиційну діяльність, сумнівна заборгованість за ними;
- кредити, надані на основі векселів для фізичних осіб та сумнівної заборгованості за ними;
- кредити, що надані зарахованими векселями підприємствам та сумнівна заборгованість за ними;
- овердрафти, надані та фізичним та юридичним особам;
- гарантії, авалі, підтверджені акредитиви, акцепти;
- сумнівна заборгованість по виплачених гарантіях, що видані банкам, фізичним та юридичним особам;
- авалі та гарантії, що надаються фізичним та юридичним особам тощо.

Банк з метою обчислення суми резерву за кредитними ризиками проводить класифікацію кредитного портфелю, тобто оцінює рівень кредитного ризику по кожній кредитній операції за певними параметрами:

- кредитоспроможність позичальника;
- стан обслуговування боргу та відсотків/комісії за кредитом позичальником;
- рівень і якість кредитування [24].

Створення оптимального кредитного портфеля, як одного з основних орієнтирів розміщення фінансових ресурсів, дає змогу:

- мінімізувати рівень ризику кредитного портфелю;
- збільшити частку планового доходу в майбутньому;
- отримати норматив ліквідності кредитного портфеля;
- збільшувати розмір виручки за звітний період.

Таблиця 2.4

Особливості різних типів кредитної політики банку

Тип кредитної політики банку	Пріоритети	Ознаки і специфіка реалізації
------------------------------	------------	-------------------------------

Обережна (консервативна)	Жорстке визначення пріоритетів, Сильний контроль рівня кредитного ризику. Політика притаманна для нових банків чи банку, що має значні проблеми з якістю кредитного портфелю.	Переважають короткострокові кредити, ретельна оцінка кредитоспроможності позичальника та значний перелік умов для отримання позики; високі процентні ставки по кредиту, суворі процедури щодо проблемної заборгованості. Питома вага кредитів у загальній сумі не більше 30% операційних активів банку, забезпечує прибутковість банку за рахунок менш ризикованих операцій.
Поміркована	Пріоритетом середній рівень ризику, що забезпечує фінансову стійкість банку як в короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі.	Переважають стандартні умови кредитування, є пролонгація і реструктуризація заборгованості по кредиту. Питома вага позик у загальних робочих активах становить 30-50%.
Агресивна (ризикова)	Пріоритетом є максимізація надходжень від кредитної діяльності та збільшення її обсягів, не враховуючи на високий рівень ризику.	Переважають ризиковані кредити з більш ризикованими позичальниками, залучається максимальна кількість клієнтів, надаються довгострокові кредити, є низькі процентні ставки та наявна пролонгація боргу. Питома вага кредитів займає понад 50% у загальних робочих активах.

Джерело: складено автором за матеріалами [25]

Як видно з аналізу, проведеного у Таблиці 4, бачимо, що питома вага кредитів у загальній кількості активів ПАТ АБ «Південний» знаходиться в межах 30-50%, що свідчить про Помірковану кредитну політику.

Загалом, Публічне Акціонерне Товариство Акціонерний Банк «Південний» є одним із лідерів фінансового ринку України. Банк був заснований у 1993 році. Публічне Акціонерне Товариство Акціонерний Банк «Південний» є правонаступником всіх прав та обов'язків акціонерного товариства закритого типу у відкрите акціонерне товариство (2006 р.) згідно рішення Засновників. Головний офіс розташований в Одесі на вул. Краснова, 6/1. Представлений в 18

областях України, регіональна мережа нараховує 47 відділень. Вже протягом 30 років Банк «Південний» є надійним фінансовим партнером для середнього і корпоративного бізнесу, а також приватних клієнтів [2, 26].

Таблиця 2.5

Кількість відділень Банку «Південний» по областях України

Одеська область Одеса – 14 Білгород-Дністровський – 1 Ізмаїл – 1 Чорноморськ (Іллічівськ) – 1	Київська область Київ – 6	Вінницька область Вінниця – 1
Волинська область Луцьк – 1	Кіровоградська область Кропивницький (Кіровоград) – 1	Харківська область Харків – 3
Дніпропетровська область Дніпро – 3 Павлоград – 1	Львівська область Львів – 3	Хмельницька область Хмельницький – 1
Закарпатська область Ужгород – 1	Миколаївська область Миколаїв – 1	Черкаська область Черкаси – 1
Запорізька область Запоріжжя – 1	Полтавська область Полтава – 1 Кременчук – 1	Чернігівська область Чернігів – 1
Івано-Франківська область Івано-Франківськ – 1	Тернопільська область Тернопіль – 1	Чернівецька область Чернівці – 1

Джерело: складено автором за матеріалами [27]

На поточний час Банк «Південний» є одним з найбільших комерційних банків з приватним українським капіталом на вітчизняному фінансовому ринку. Він входить до рейтингу топ-15 фінустанов України, та є 3 серед українських недержавних (приватних) банків за обсягом активів згідно з даними Національного банку України.

Банк посідає третє місце в системі та входить до групи найбільших банків з приватним українським капіталом за розміром активів. За визначенням Національного банку України, «Південний» шостий рік поспіль входить до категорії системно важливих банків.

Банк спеціалізується на обслуговуванні клієнтів у сегменті великого та середнього корпоративного бізнесу і тримає фокус на продуктах фінансування, комплексного обслуговування зовнішньоекономічної діяльності та ефективних рішеннях для управління грошовими коштами підприємств та їх власників.

У 2024 році увійшов до п'ятірки банків-лідерів із найліпшими кредитними умовами за версією Delo.ua та журналу «Топ-100. Рейтинги найбільших» [26].

Загальні збори є вищим органом Управління Банку.

Наглядова Рада є колегіальним органом, що здійснює контроль за діяльністю Правління, захист прав вкладників, інших кредиторів та учасників Банку. Не бере участі в поточному управлінні Банком.

Правління є постійним діючим колегіальним виконавчим органом, що здійснює поточне управління Банком [2].

Метою діяльності Банку є створення сприятливих умов для розвитку економіки та підтримки вітчизняного товаровиробника, кредитно-фінансова підтримка клієнтів Банку, а також отримання прибутку в інтересах Банку та його акціонерів шляхом залучення кредитних ресурсів на зовнішніх та внутрішніх фінансових ринках та інвестицій в економіку України, надання фінансово-кредитної підтримки суб'єктам господарювання, надання банківських послуг, здійснення операцій на ринках капіталу, валютному ринку, провадження інших видів діяльності та здійснення інших операцій відповідно до чинного законодавства.

Предметом діяльності Банку є надання банківських, фінансових та інших послуг відповідно до чинного законодавства України.

Банк є універсальним і надає на підставі банківської ліцензії такі банківські послуги:

- залучення коштів та банківських металів від необмеженого кола осіб;
- відкриття, ведення поточних (розрахункових, кореспондентських) рахунків клієнтів, у тому числі у банківських металах, та рахунків умовного зберігання (ескроу);

—надання коштів та банківських металів у кредит за рахунок залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від власного імені, на власних умовах та на власний ризик [2].

Місією Банку «Південний» є створення фінансових можливостей для розвитку підприємств, поліпшення якості та рівня життя Клієнтів.

Баченням є Універсальний український банк – лідер з фінансових рішень, який розуміє та передбачає потреби клієнтів, пропонує прості та надійні продукти доступними термінами.

Цінності – Фокус на потреби клієнтів.

Головним принципом абсолютно усіх продуктів і послуг банку є поєднання максимальної вигоди для клієнта із простотою сервісів.

Банк завжди йде назустріч бажанню Клієнта, цікавиться його думкою стосовно своєї роботи та враховуючи відгуки, постійно розвиває та вдосконалює свої продукти та послуги.

Порядність: Банк надає найбільш повну, достовірну і своєчасну інформацію про свої продукти і послуги, дотримується домовленостей і завжди діє в інтересах Клієнта.

Команда є головним активом Банку, тому відбувається постійний розвиток можливостей працівників та їх професіоналізму.

Для Банку «Південний» успіх є перемога абсолютно усієї команди і кожен відчуває себе її частиною. Також важливим є довіра один до одного, є можливість обговорення робочих питань між колегами. Це дозволяє створювати нові ідеї та можливість для їх реалізації.

Банк виступає ініціатором ділового спілкування з клієнтами, аргументовано переконує, надихає, приймає нові виклики. Оскільки будь-які зміни – це нові можливості. Банк ставить собі сміливі цілі і впевнено йде до них. Він підтримує прагнення до бездоганної роботи своїх працівників та створює найбільш сприятливі умови для досягнення спільних цілей [26]

Серед послуг Банку «Південний»:

- Кредити;
- Депозити;
- Мобільний банкінг Pivdenny Online;
- Індивідуальні банківські сейфи;
- Інтернет-банкінг «Південний MyBank»;
- Чат-бот;
- Відкриття/закриття рахунків;
- Торговий еквайринг, Інтернет еквайринг, QR-еквайринг;
- Зарплатні проекти;
- Депозитарна діяльність;
- Купівля банківських металів [28].

Таблиця 2.6

Структура доходів та витрат ПАТ АБ «Південний»

ДОХОДИ	01.03.2022	01.01.2023	01.01.2024	Темп приросту, %	
				2023/2022	2024/2023
Клас 6					
Процентні доходи	377 849	2 579 115	2 736 887	582,58%	6,12%
Процентні доходи за операціями з цінними паперами	253 965	1 367 393	3 322 662	438,42%	142,99%
Результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу	-90 668	502 755	688 587	-654,50%	36,96%
Інші операційні доходи	53 819	381 935	432 971	609,67%	13,36%
Інші доходи	2 139	9 140	35 201	327,29%	285,13%
Комісійні доходи	329 260	1 703 318	1 343 992	417,32%	-21,10%

Повернення списаних активів	65	150	1 158	131,50%	669,39%
ДОХОДИ усього	926 430	6 543 807	8 561 457	606,35%	30,83%
ВИТРАТИ	01.03.2022	01.01.2023	01.01.2024	Темп приросту, %	
Клас 7				2023/2022	2024/2023
Процентні витрати	302 539	1 647 913	3 239 966	444,69%	96,61%
Інші процентні витрати	994	7 010	7 852	605,28%	12,01%
Інші операційні витрати	54 414	310 009	637 963	469,72%	105,79%
Загальні адміністративні витрати	374 361	1 556 768	2 161 231	315,85%	38,83%
Комісійні витрати	131 293	484 004	495 465	268,64%	2,37%
Відрахування в резерви	-10 546	2 065 009	152 773	-	-92,60%
Податок на прибуток	20 000	83 440	941 777	317,20%	1028,69%
ВИТРАТИ усього	873 056	6 154 153	7 637 027	604,90%	24,10%
Результат поточного року (доходи мінус витрати) усього	53 375	389 654	924 430	630,03%	137,24%

Джерело: складено автором за матеріалами [23]

Як можна побачити із аналізу, найбільше зростання витрат відбулось саме з податку на прибуток, оскільки у 2023 році було підвищено податок на прибуток для банків до розміру 50% [29]. Також суттєве зростання відбулось у частині доходів банку, а саме в розділі процентних доходів за операціями з цінними паперами, а також в розділі повернення списаних активів. Процентні доходи є

основним джерелом прибутку банку, тому саме зростання цієї категорії є надзвичайно важливим показником.

Загалом, зростання доходів у відсотковому вираженні перевищують зростання витрат, також, не зважаючи на суттєве збільшення податку на прибуток для банківських установ, військовий стан та ін., загальний результат після оподаткування (чистий прибуток) все одно продемонстрував суттєве зростання, що є позитивною тенденцією.

Загалом дохід від банківських установ поділяють на наступні компоненти:

- 1) процентні доходи (по позикам і депозитам в інших банках);
- 2) торгівельний дохід (дохід, отриманий від торгівлі валютою та цінними паперами);
- 3) комісійні доходи (доходи від розрахунково-касового обслуговування);
- 4) інші доходи.

Основним джерелом прибутку банку є процентний дохід. Серед українських банків процентні доходи складають близько 70% від загального доходу, хоча раніше цей показник був вищий і коливався в межах 80-85%, інші доходи є непроцентними доходами.

Так само, як і доходи банківських установ, витрати розподіляються (відсотки, торгівля, комісії, інше). Відсоткові витрати в цілому становлять основну частину витрат.

Прибуток – це головна мета діяльності банківської установи, тому якість управління доходами має бути високою, забезпечуючи бажані заплановані результати прибутковості. Аналіз доходів і витрат банків дозволяє здійснювати пошук причини зміни доходів і витрат і контролювати.

Прибуток є одним із основних показників, що характеризує фінансову діяльність банківської установи, є основою майбутньої діяльності банку, тому цей показник завжди повинен підтримуватися на належному рівні, що сприятиме збільшенню капіталу банку та використанню його з метою підвищення якості послуг і впровадженню нових технологій з метою мінімізації витрат. Зменшення

витрат банку та ефективно управління ними є одним із важливих факторів сталого розвитку комерційного банку [30].

За період Січень-Вересень 2024 р., у топі Банків з **приватним капіталом** по прибутку є:

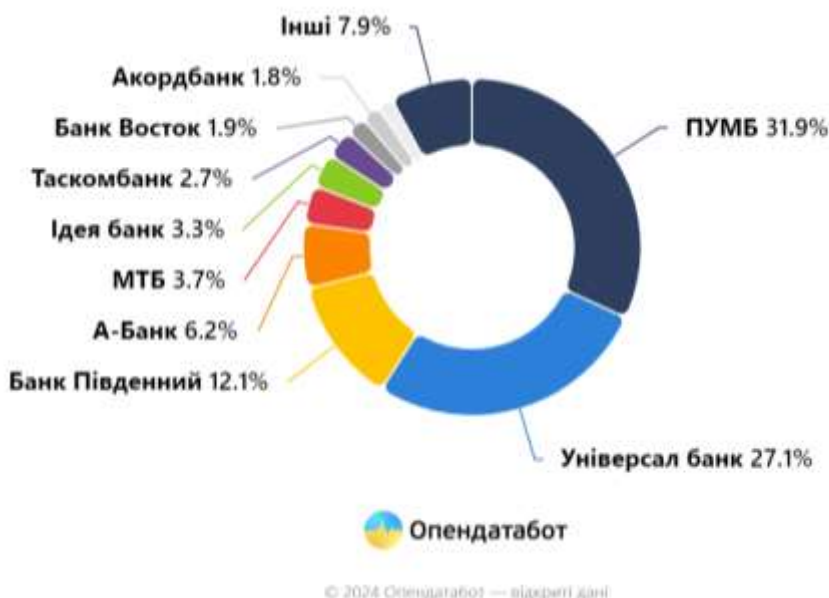

Рис. 2.5 Топ Банків з приватним капіталом по прибутку
за Січень-Вересень 2024 р.

Джерело: [1,39]

За період Січень-Вересень 2024 р., у топі **державних** Банків по прибутку є:

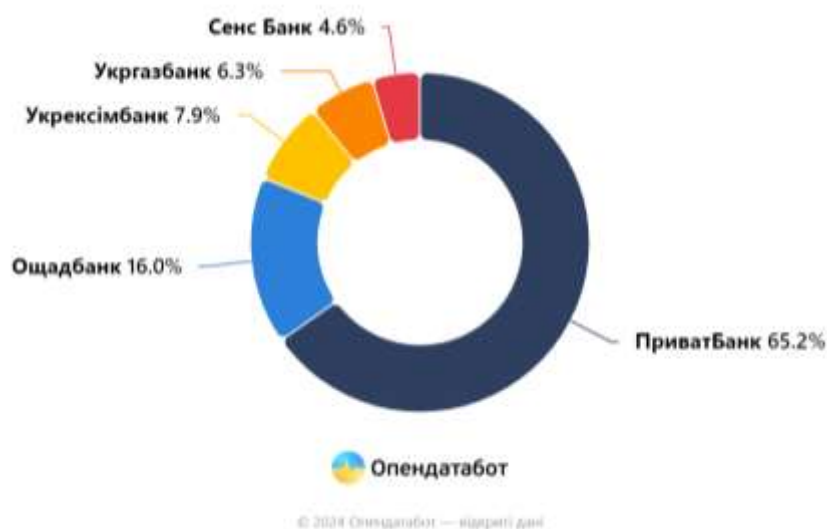

Рис. 2.6 Топ Державних Банків по прибутку

за Січень-Вересень 2024 р.

Джерело: [1,39]

За період Січень-Вересень 2024 р., у топі Банків з іноземним капіталом по прибутку є:

Рис. 2.7 Топ Банків з іноземним капіталом по прибутку
за Січень-Вересень 2024 р.

Джерело: складено автором за матеріалами [1,39]

Можна побачити, що ПАТ АБ «Південний» посідає 3 місце у Топі Банків з приватним капіталом по прибутку за Січень-Вересень 2024 р., що є позитивним показником для Банку та свідчить про його успішну діяльність та розвиток. У свою чергу, також бере участь у розвитку економіки країни, взаємодіє з суб'єктами господарювання та надає їм можливість здійснювати свою діяльність шляхом кредитування.

Отже, ефективне управління витратами та доходами комерційного банку лежить у створенні ефективних та прозорих механізмів управління банківськими

фінансами, спрямованих на вихід кредитних установ у зовнішнє середовище з урахуванням аспектів ліквідності, надійності та прибутковості.

2.2 Досвід банківського кредитування зарубіжних країн

Україна на поточний час здійснює розширення фондів нерухомості, так як їх експлуатація в бізнес-цілях є одним найбільш розповсюджених засобів збереження та примноження грошей. Брак грошових коштів є першочерговою проблемою як для фізичних осіб при купівлі нерухомості, так і для юридичних. Залучення фінансових ресурсів для цього відбувається за допомогою кредитів. Іпотечні позики грають провідну роль у кредитуванні нерухомості (житлова та комерційна) і є засобом вагомого впливу задля економічного розвитку країни, також це є робочим методом залучення інвестиційних вкладень у нерухомість. Саме тому є важливим створення зручних умов для організації та функціонування іпотечних кредитів для господарського механізму, з'ясування його сутності, а також правового регулювання.

Системи іпотечного кредитування ЄС і США характеризуються великою різноманітністю продуктів, моделей іпотечних позик та типів фінансових установ, що працюють у системі іпотечних кредитних відносини.

Іпотечне кредитування є досить розповсюдженим у розвинених країнах і є системно важливим фінансовим інструментом і фактором впливу на економічне зростання та підвищення економічної стабільності. Система заставних умов здатна мобілізувати як інвестиційні ресурси (довгострокові), так і користуватися ними найбільш ефективно.

Кожна країна має власне законодавство щодо цього сферою, яка насамперед залежить від специфіки правових систем і зокрема законодавство про нерухоме майно [31].

В законодавчій практиці європейських країн є розповсюдженим термін «іпотека», відноситься до 2 основних видів правовідносин:

- відносини, що пов'язані із заставою майна з метою одержання спецкредиту (юридичний аспект).
- відносини, що пов'язані з одержанням іпотечного кредиту, що отримує позичальник від фінансової установи під заставу майна (економічний аспект).

Особливо акцентується увага на тому, що є характерна риса сучасної європейської іпотеки – конкурентоспроможність суб'єктів господарювання та поділ їх на цільові кредитно-ощадні банки, а також кредитно-банківські установи.

Виділяють три основні загальні моделі організації процесу іпотечного кредитування, які відрізняються перш за все принципами формування джерел іпотечного кредиту:

- депозитний механізм (накопичувальна система);
- однорівнева модель: банк самотужки рефінансує іпотечні кредити шляхом емісії випуску заставних листів (облігаційні цінні папери);
- модель рефінансування через випуск іпотечних цінних паперів із колективною порукою [32].

Багато європейських країн досі використовують однорівневу систему іпотечного кредитування, яке отримало розвиток ще до закінчення Другої світової війни.

Основою виступає самостійна діяльність банків. Саме така система є найбільш поширеною у Данії, Канаді та Швеції, а також дуже популярні у Великій Британії, Австрії, Німеччині, Нідерландах та Фінляндії. Система однорівнева також у Франції та Іспанії, а реалізована вона завдяки державним іпотечним банкам-монополістам.

У Данії запроваджено систему іпотечного кредитування, в якій 100% іпотечних зобов'язань по кредиту перетворюються на цінні папери, які реалізуються на ринку з ціллю залучення довгострокових джерел кредитування.

Саме з цього фактору на Данію попадає приблизно 30% іпотечних цінних паперів, які знаходяться в обігу в Європейських країнах (більше тільки в Німеччині – більше, ніж 40%).

У Великій Британії характерним став процес створення іпотечних банків замість будівельних компаній, що згодом перетворюються на компанії іпотечного кредитування. Банки у 90-х роках минулого століття стали домінувати за обсягом кредитів, аніж будівельні організації.

Канадські іпотечні банки в основному займаються кредитними операціями з нерухомим майном, а також довгостроковими державними інвестиціями та інвестиціями великого бізнесу в цінні папери. Ключові гравці канадської системи іпотечного кредитування Канади – це державні житлові підприємства, які організовують будівництво, відбір позичальників та страхують кредитний ризик.

Україна продовжує повільніше розвивати систему іпотечного кредитування, порівняно з іншими країнами. У зарубіжних країнах частка іпотечних кредитів до ВВП становить значно вищий відсоток: від 21% (Франція) до 65% (Нідерланди).

В останні роки, серед заходів збільшення конкурентоспроможності банку є сек'юритизація – одне з найважливіших ресурсів фінансування підприємств та банківських установ у світі, тому що вона дає можливість «трансформації» банківських кредитних інструментів у ліквідну форму через випуск облігацій чи інших цінних паперів.

Країни-лідери сек'юритизації іпотечних активів в Європі:

- Велика Британія з часткою ринку 42,6% від загального обсягу іпотечної сек'юритизації;
- Нідерланди (17%);
- Іспанія (15,2%).

Базовими причинами трансформації механізму у сек'юритизації до європейських іпотечних систем є поява з 1995 року початок випуску іпотечних облігацій великого масштабу, або Jumbo-емісії.

Jumbo-емісії мають певні особливості:

- високий рівень ліквідності на ринку капіталу;
- низький рівень дохідності: саме це надає змогу емітенту знаходити доступні фінансові джерела в довгостроковій перспективі.

У цьому контексті зростає важливість питання про можливість комбінації кредитних установ із іпотечними активами до єдиного пулу іпотечних кредитів і спільного випуску під забезпечення облігацій.

Реальне об'єднання основних ознак забезпеченої іпотеки із засобами іпотечної сек'юрітизації стало причиною появи нового гібридного інструменту – структуровані іпотечні облігації.

У переважній кількості країн із розвинутим іпотечним кредитуванням і в країнах, що здійснюють впровадження реформ, межа іпотечного кредиту стосовно но з розрахованим банком очікуваної ціни реалізації предмета застави визначається законом.

У Німеччині, відповідно до Закону про банки іпотеки, кредитний ліміт визначається в межах 3/5 (або 60%) розрахункової вартості предмета застави. Однак за законом іпотечні банки можуть перевищувати зазначену суму при наданні кредитів.

Зазвичай, іпотечні банки в Німеччині надають позики до 80% вартості предмета застави.

У Польщі обмеженням для отримання індивідуального кредиту є встановлений рівень 80% заставного майна.

В Угорщині банки мають можливість надавати кредити до 70% від оціночної вартості майна, що надається у якості застави [32].

Таблиця 2.7

Характеристика диверсифікації іпотечних фінансових установ у зарубіжних країнах

№	Країна	Місце іпотечних банків на ринку іпотеки
	Австрія	Іпотечні банки займають 9% на ринку, частка Універсальних становить 25%, Ощадні банки займають найбільшу частку – 29%, Кооперативні банківські установи – 26%, Vausparkassen (будівельні товариства або будошадкаси) – 7 %.
	Великобританія	Переважну частину ринку займають Універсальні банки – 72%, а решту – будівельні компанії – 20%.
	Греція	Комерційні банки займають 67% ринку, спеціалізовані кредитні установи – 29% та єдиний у Греції іпотечний банк –
	Данія	Налічує 8 спеціалізованих іпотечних установ, що входять до складу Асоціації датських іпотечних установ та охоплюють цілих 90% ринку іпотеки.
	Ірландія	Банківські установи займають 78,2% ринку іпотеки, будівельні компанії – 21,7%.
	Іспанія	В Іпотечній асоціації Іспанії налічується 42 учасники, що мають долю 80% ринку іпотеки.
	Італія	Будь-які банки, у т. ч. Універсальні, мають право займатися іпотечним кредитуванням.
	Нідерланди	Переважну частину ринку займають Універсальні банки – 85%, а решту – пенсійні фонди страхові компанії – 15%.
	Німеччина	В Іпотечній асоціації Німеччини налічується 24 учасника. Кредитуванням займаються не тільки іпотечні банки, а й О
	Португалія	49 Комерційних банківських установ займають 65% ринку іпотеки, державні фінансові установи з кредитування нерухомого майна – 35%.
	Фінляндія	Універсальні банки займають 40% ринку, Ощадні банки – 4% та Кооперативні банківські установи – 18%.
	Франція	Комерційні банки займають 33% ринку, Ощадні банки – 13% та Кооперативні банківські установи – 34%.

	Швеція	15 Спеціалізованих іпотечних банківських установ займають 90% ринку іпотеки, Комерційні банки – 10%.
--	--------	--

Джерело: складено автором за матеріалами [33]

Оптимальна модель національної системи іпотечного кредитування в Україні має перший рівень класичної європейської моделі. Вона, з одного боку, забезпечує повноцінний розвиток пов'язаних інвестиційних відносин із ринком нерухомості, з іншого боку, частково захищає іпотечний ринок від змін фінансової системи світу. У той же час потреба в посиленні іпотечних кредитів потребує від гравців на ринку бути сучасними, користуватися більш досконалими інструментами для залучення клієнтів та надання позик.

Успішне створення української іпотечної індустрії та її розвиток стало можливим завдяки активній політиці держави, безпосередня підтримка та розвиток національної системи іпотечного кредитування.

Висновки до розділу 2

У другому розділі кваліфікаційної роботи магістра було висвітлено результати аналізу проблемних кредитів (NPL) банків, темп приросту по кожному з 25 банків з найбільшим обсягом кредитного портфеля, створено відповідні діаграми та продемонстровано динаміку змін, виконано відповідні висновки після проведення дослідження. Також показано динаміку показників сумарних активів комерційних банків та динаміку обсягу наданих кредитів по банкам України. Здійснено аналіз робочих активів ПАТ АБ «Південний» та визначено темп приросту, визначено тип кредитної політики банку. Проаналізовано доходи та витрати ПАТ АБ «Південний», визначено зміни у відсотковому виразі, темпи приросту.

РОЗДІЛ 3

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА АДАПТАЦІЇ ДО НОВИХ УМОВ УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ БАНКІВСЬКИХ ПОЗИЧОК

3.1 Визначення ключових напрямків щодо розвитку банківських кредитів як інструменту забезпечення сталого економічного зростання в Україні

Фінансова стабільність банківських установ є надзвичайно важливим фактором довіри клієнтів, утримання на належному рівні економічної стабільності та відповідності нормативним вимогам.

В умовах військового стану та викликаних через це додаткових ризиків і небезпек, може бути недостатнім використання традиційних підходів до оцінки фінансової стійкості банків, тому виникає необхідність у використанні статистичних методів, вони діють як ефективний інструмент для аналізу та формулювання стратегії, механізмів забезпечення цільового рівня стійкості на мікро- та макрорівні.

Банки активно застосовують статистичні моделі для оцінки певних ризиків, оптимізації портфелю активів та пасивів, стрес-тести, що допомагає приймати обґрунтовані рішення щодо розміщення ресурсів, забезпечує ефективне регулювання та розподіл грошових потоків капіталу, підтримання на цій основі фінансової стійкості.

На сьогодні умови розвинення банківської системи України, що зумовлено диспропорціями структури в економіці та фінансовому секторі, внаслідок чого відбувається зростання обсягу непрацюючих кредитів (NPL) та резервів по ним, брак іноземних інвесторів, складнощі із запозиченням фінансових ресурсів на вітчизняному ринку, що також підвищує рівень банківської конкуренції.

Вирішення вище вказаних питань пов'язане із створенням належних умов задля розвитку економіки України та банківського сектору в цілому. В результаті цього виникає необхідність проведення аналізу конкурентного середовища банківських установ, результат якого надасть можливість окреслити умови та визначити цілі для подальшого розвитку і збудувати ефективну, результативну конкурентну стратегію, розробити бізнес-моделі. Для цього доцільно використати кластерний аналіз [34].

Якою може бути бізнес-модель? Величина власного капіталу, що має банківська установа, наскільки активно банк користується запозиченими ресурсами, які саме джерела залучає, які має активи, які в їх складі кредити. Усі ці фактори визначають банківську установу, як бізнес.

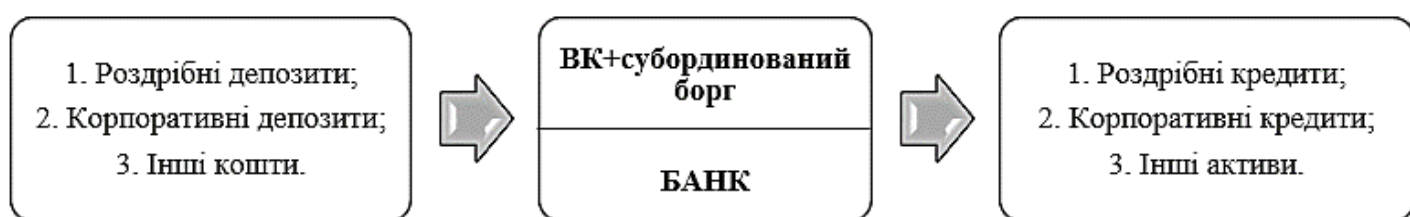

Рис. 3.1 Концепція бізнес-моделі

Джерело: [35]

Банківський бізнес є ефективним, коли він залучає ресурси за низькою ставкою, а надає – за високою. У разі, якщо банк залучатиме дорогі ресурси та надає з високим спредом, можна зрозуміти, що банківська установа веде досить ризиковану діяльність з ризиковими проектами.

Іншим корисним показником прибутковості є чиста процентна маржа, що визначається, як відношення чистого процентного, торгівельного, комісійного доходу до прибуткових активів.

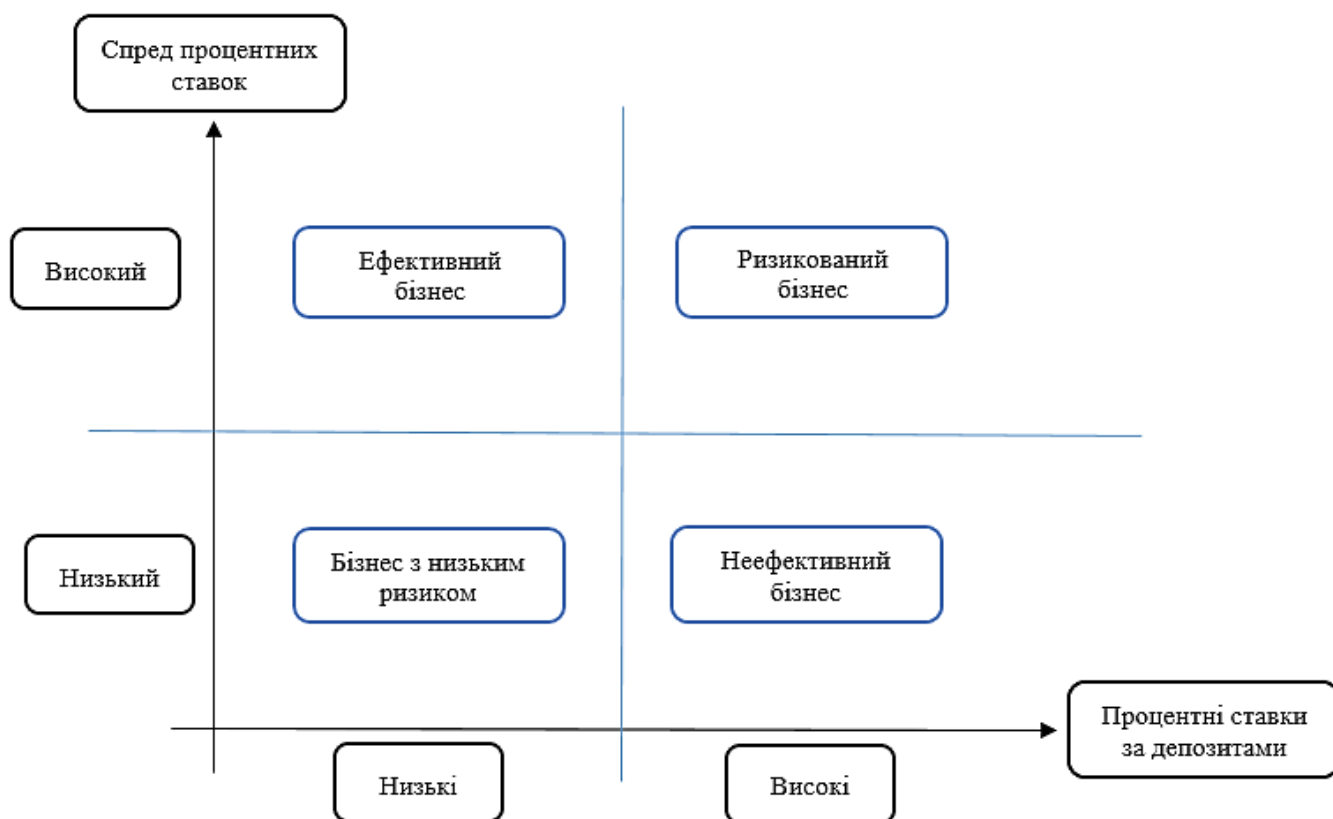

Рис. 3.2 Матриця ризику прибутковості

Джерело: [35]

Суть проведення кластерного аналізу полягає у тому, що буде сформовано певний алгоритм для аналізу конкурентоспроможності банківських установ на фінансовому ринку та формування стратегій задля ефективного менеджменту процесу управління конкурентними перевагами для підвищення конкурентоспроможності банків шляхом побудови кластерів.

Кластерний аналіз являє собою багатовимірну процедуру зі статистики, яка виконуватиме збір необхідних даних, що буде містити у собі певний перелік об'єктів, що згодом буде упорядковано до однорідних груп. Це є описовою процедурою, що може й не дозволить зробити статистичних висновків, але надасть можливість виконати своєрідну «розвідку», а саме – дослідити структуру сукупності.

Головним призначенням такого виду аналізу є розкладання великої кількості об'єктів, що досліджуються, на відповідні кластери (групи), що означає вирішення питань з групування певних даних та виявлення структури у ній.

Об'єктом кластеризації виступають банківські установи.

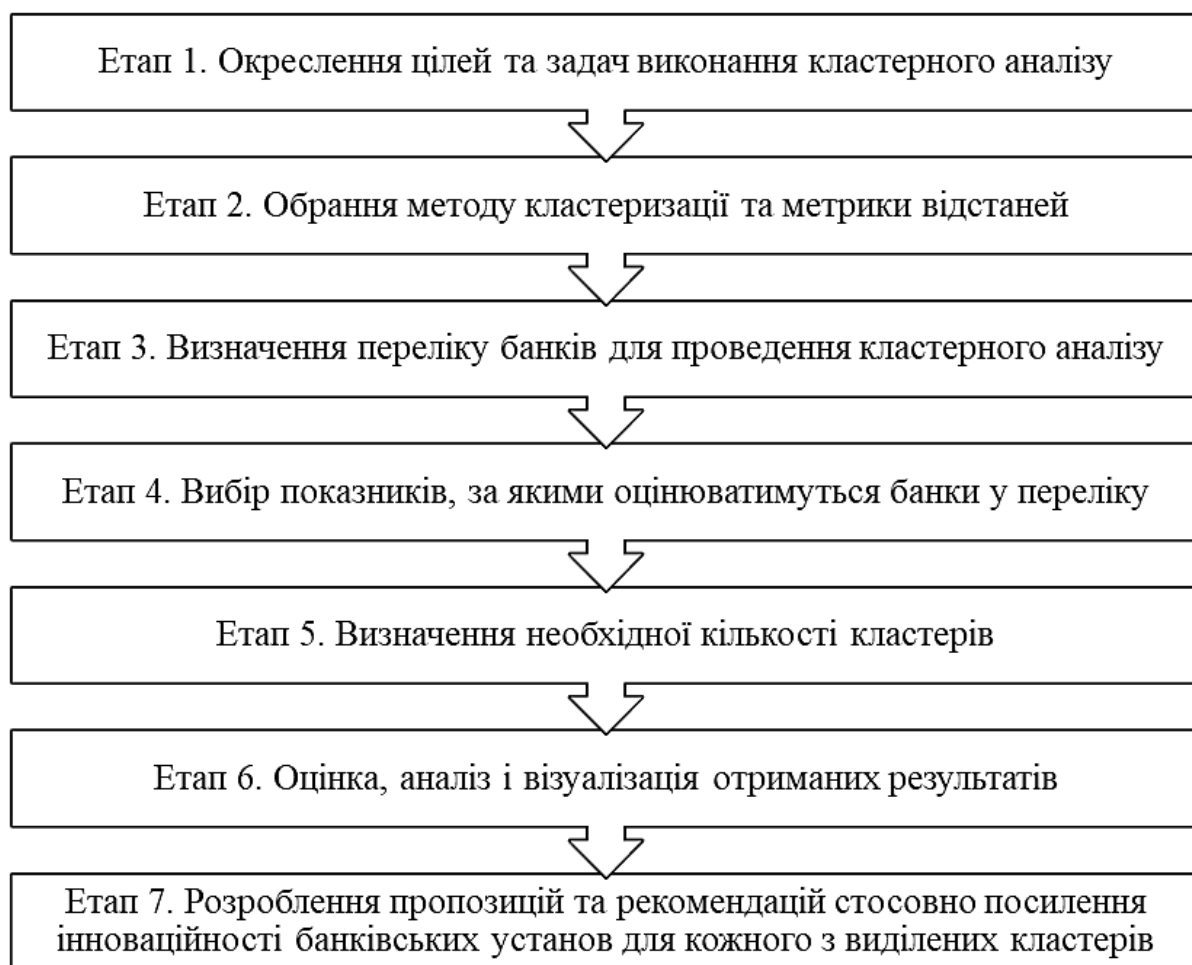

Рис. 3.3 Алгоритм проведення кластерного аналізу

Джерело: [36]

Рис. 3.4 Алгоритм створення кластерів

Джерело: [36]

Дослідження виконувалось за допомогою програми «STATISICA» – функція «Кластерний аналіз».

Таблиця 3.1

1 кластер. Елементи кластера номер 1 (Таблиця.sta) та відстань до центру кластера. Кластер містить 22 спостереження

Банк	Об'єдн.
АТ "Ощадбанк"	0,479964
АТ "СЕНС БАНК"	0,521136
АТ "Райффайзен Банк"	0,318968

АТ "УКРСИББАНК"	0,585438
АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	0,312530
АТ "ОТП БАНК"	0,328275
АТ "СІТІБАНК"	0,725559
АТ "КРЕДОБАНК"	0,278012
АТ "ПРАВЕКС БАНК"	0,421404
АТ "ПІРЕУС БАНК МКБ"	0,834366
АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	1,625038
Акціонерний банк "Південний"	0,802493
АТ "А - БАНК"	1,516273
АТ "Ідея Банк"	1,613135
АТ "КБ "ГЛОБУС"	0,229963
АТ "СКАЙ БАНК"	0,305053
АТ "ЮНЕКС БАНК"	0,349188
АТ "РВС БАНК"	0,453831

Джерело: складено автором за матеріалами [37]

Таблиця 3.2

Описові статистики для кластера 1 (Таблиця.ста)

Показник	Середнє	Стандарт	Дисперс.
Кредитна активність банку, %	-0,231888	0,739208	0,546428
Кредитна активність за домогосподарствами, %	0,434590	1,443725	2,084341
Кредитна активність за нефінансовими корпораціями, %	-0,494437	0,556939	0,310182
Покриття сформованими резервами під кредити нефінансових корпорацій	-0,264135	0,142976	0,020442
Покриття резервами під кредитні операції домогосподарств	-0,148933	0,063647	0,004051
Покриття резервами під кредити	-0,232328	0,621490	0,386249
Співвідношення депозитів та кредитів	-0,172171	0,247636	0,061324

Достатність капіталу, Н2, %	-0,231439	0,398479	0,158786
Непрацюючі кредити	0,499779	1,297989	1,684774

Джерело: складено автором за матеріалами [37]

Таблиця 3.3

2 кластер. Елементи кластера номер 2 (Таблиця.ста) та відстань до центру кластера. Кластер містить 24 спостереження

Банк	Об'єдн.
АТ "Укрексімбанк"	0,402121
АБ "УКРГАЗБАНК"	0,199130
АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	0,363544
АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	0,720492
АТ "ПУМБ"	0,391950
АТ "ТАСКОМБАНК"	0,437991
ПАТ "БАНК ВОСТОК"	0,373510
АТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	0,335136
ПАТ "МТБ БАНК"	0,237683
АТ "БАНК АЛЬЯНС"	0,428264
АТ АКБ "Львів"	1,071560
АТ "КОМІНБАНК"	0,283860
АТ "АБ "РАДАБАНК"	0,313564
АТ "Полтава-банк"	0,367760
АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	0,409337
АТ "АГРОПРОСПЕРІС БАНК"	0,440573
АТ "БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	0,342201
АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	0,479233

АТ "АСВІО БАНК"	0,396061
АТ "БАНК "ГРАНТ"	0,209333
АТ "КРИСТАЛБАНК"	0,392218
АТ "КОМІНВЕСТБАНК"	0,413252
Полікомбанк	0,385100
АТ "БАНК "ПОРТАЛ"	2,322839

Джерело: складено автором за матеріалами [37]

Таблиця 3.4

Описові статистики для кластера 2 (Таблиця.ста)

Показник	Середнє	Стандарт	Дисперс.
Кредитна активність банку, %	0,668761	0,761207	0,579436
Кредитна активність за домогосподарствами, %	-0,286125	0,249597	0,062299
Кредитна активність за нефінансовими корпораціями, %	0,833570	0,747959	0,559442
Покриття сформованими резервами під кредити нефінансових корпорацій	-0,270007	0,147942	0,021887
Покриття резервами під кредитні операції домогосподарств	-0,124530	0,107917	0,011646
Покриття резервами під кредити	-0,425725	0,302138	0,091287
Співвідношення депозитів та кредитів	0,298768	1,435004	2,059235
Достатність капіталу, Н2, %	-0,210749	0,530000	0,280900
Непрацюючі кредити	-0,486927	0,468449	0,219445

Джерело: складено автором за матеріалами [37]

Таблиця 3.5

3 кластер. Елементи кластера номер 3 (Таблиця.ста) та відстань до центру кластера. Кластер містить 8 спостережень

Банк	Об'єдн.
АТ КБ "ПриватБанк"	1,927147
АТ "ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	0,919806
ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	0,748311
АТ "МІБ"	0,707874
АТ "ЄПБ"	0,495862
АТ "БАНК 3/4"	0,452271
АТ "МетаБанк"	2,175486
АТ "БАНК ТРАСТ-КАПІТАЛ"	1,497173

Джерело: складено автором за матеріалами [37]

Таблиця 3.6

Описові статистики для кластера 3 (Таблиця.ста)

Показник	Середнє	Стандарт	Дисперс.
Кредитна активність банку, %	-1,36859	0,430425	0,185266
Кредитна активність за домогосподарствами, %	-0,33675	0,331413	0,109834
Кредитна активність за нефінансовими корпораціями, %	-1,14101	0,405219	0,164203
Покриття сформованими резервами під кредити нефінансових корпорацій	1,53639	2,066701	4,271255
Покриття резервами під кредитні операції домогосподарств	0,78316	2,587890	6,697176
Покриття резервами під кредити	1,91608	1,061071	1,125871
Співвідношення депозитів та кредитів	-0,42283	0,133651	0,017863
Достатність капіталу, H2, %	1,26870	2,002984	4,011945

Непрацюючі кредити	0,08639	0,435452	0,189619
--------------------	---------	----------	----------

Джерело: складено автором за матеріалами [37]

Далі було виконано дисперсійний аналіз

Таблиця 3.7

Дисперсійний аналіз

Показник	Між	СС	Всередині	сс	F	Вагомість
Кредитна активність банку, %	26,90113	2	26,09887	51	26,28385	0,000000
Кредитна активність за домогосподарствами, %	7,02713	2	45,97287	51	3,89777	0,026592
Кредитна активність за нефінансовими корпораціями, %	32,46960	2	20,53040	51	40,32920	0,000000
Покриття сформованими резервами під кредити нефінансових корпорацій	22,16854	2	30,83146	51	18,33509	0,000001
Покриття резервами під кредитні операції домогосподарств	5,76684	2	47,23316	51	3,11337	0,052999
Покриття резервами під кредити	34,90806	2	18,09194	51	49,20177	0,000000
співвідношення депозитів та кредитів	4,22476	2	48,77524	51	2,20873	0,120241
достатність капіталу, H2, %	15,12119	2	37,87881	51	10,17958	0,000191
Непрацюючі кредити	11,24518	2	41,75482	51	6,86752	0,002286

Джерело: складено автором за матеріалами [37]

Таблиця 3.8

Евклідові відстані між кластерами (Таблиця. sta)

	Но. 1	Но. 2	Но. 3
--	-------	-------	-------

Но. 1	0,000000	0,480893	1,501731
Но. 2	0,693464	0,000000	2,295722
Но. 3	1,225451	1,515164	0,000000

Джерело: складено автором за матеріалами [37]

Першим етапом проведення дослідження за допомогою кластерів – побудова алгоритмів з виконання певного завдання. Особливостями етапу є дослідження можливостей аналізу для поступового розв’язку завдань підрозділу. Окреслення конкретних методів та особливостей кластерного аналізу надасть можливість перейти до другого етапу здійснення кластерного аналізу, а саме: обрання методу аналізу та визначення метрики відстаней.

Другий етап проведення кластерного аналізу передбачає, безпосередньо, обрання методу аналізу та визначення метрики відстаней. Саме на цьому етапі визначається якомога більш раціональний спосіб кластеризації конкурентоспроможності банківських установ. Характерною особливістю є процес стабілізації центроїдів кластерів. В кожному із досліджуваних кластерів мають виявлятися «схожі» між собою об’єкти, а от об’єкти різних кластерів мають відрізнятися.

У дослідженні також використовувалась метрика «Евклідова відстань». Під час здійснення кластерного аналізу виконується розподіл множини досліджуваних банків по певних показниках на однорідні групи. Практичною цінністю методу є можливість здійснення угруповання не по одному чи кільком параметрам, а по конкретній кількості показників.

Третій етап здійснення кластерного аналізу передбачає окреслення певної кількості банківських установ, показники яких можуть використовуватися при аналізі конкурентоспроможності банків.

Четвертий етап здійснення кластерного аналізу передбачає розробку відповідної інформаційної бази даних, що приймаються до аналізу для

визначення конкурентоспроможності банків. У якості бази за основу беруться статистичні дані від Національного Банку України [37].

Банки, коли проваджують свою діяльність, більш орієнтовані на залучення саме вільних коштів фізичних і юридичних осіб для подальшого розміщення, найзагостреніша боротьба за свого клієнта відбувається саме на кредитному та депозитному ринку.

3.2 Прогнозні тенденції щодо розвитку кредитного ринку та вдосконалення технології оцінки для забезпечення ефективності управління банківських позичок

Організація розвитку кредитного ринку для України є пріоритетним завданням з точки зору економічної безпеки. Гравці на кредитному ринку організовують безперервне зростання обігових коштів бізнесу та стабілізують ризик ліквідності для фінансової системи. За такої умови взаємозв'язку темп економічного зростання та стабільний розвиток держави залежать від того, чи вдасться забезпечити потреби підприємств фінансовими ресурсами. Загальні тенденції розвитку усіх видів активних кредитних операцій дозволяють зробити певний висновок про суттєве послаблення ролі окремих гравців на кредитному ринку.

Кредитні відносини являють собою базовий елемент економіки держави. Кредитні відносини між учасниками у сукупності, що регулюються Законом, формують Кредитний ринок України. Еволюція розвитку кредитних відносин пройшла дуже довгий шлях, однак досі продовжує розвиватися та вдосконалюватися.

Концепція аналізу проблеми тенденцій розвитку кредитного ринку безперервно змінюється, оскільки кредитний ринок постійно змінюється в

залежності від певних умов, що виникають між позичальником та кредитором, а також від ситуації на внутрішньому та зовнішньому ринках та їх похідних.

Пропозицію на кредитні продукти прямо пропорційно породжує попит. Грошовий капітал, який тимчасово вивільнився, є ключовим джерелом запозиченого капіталу, для його повторного обігу.

Аби мати можливість провести аналіз сучасних тенденцій розвитку кредитного ринку, доцільно виділити основні етапи його історичного становлення:

1 етап (1991-1996 рр.) – у цей період було закладено основи структури кредитного ринку, а також для його функціонування було створено відповідну законодавчу базу.

2 етап (1997-1999 рр.) – період Першої світової фінансової кризи. Кредитний ринок України на той час був не здатен адекватно відреагувати, внаслідок сталось часткове падіння кредитних ставок, частина підприємців на вітчизняному кредитному ринку припинила вести діяльність.

3 етап (2000-2006 рр.) – період, коли відбулось відновлення кредитного ринку, збільшилась кількість фінансових установ.

4 етап (2007-2008 рр.) – період, коли стався кредитний бум, стрімке зростання переліку кредитних продуктів і послуг. Також відбулось зниження фінансового порогу для клієнта.

5 етап (2008-2009 рр.) – період Другої світової фінансової кризи. Сталось стрімке скорочення кількості фінансових установ, а також суттєво погіршились прогнози зростання економіки. Перегляд Національним Банком України межі значень базових статистичних значень кредитоспроможності та фінансової стійкості.

6 етап (2010-2019 рр.) – поступове відновлення кредитного ринку і знову збільшення обсягів продажу кредитних продуктів.

7 етап (2020-2024 рр.) – період Третьої світової фінансової кризи. Причиною виступає Всесвітня Пандемія коронавірусної інфекції COVID-19, яка

створила проблему зменшення робочих місць, а також перегляд показників ліквідності на міжнародному кредитному ринку.

Надалі, відбулось повномасштабне вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року. Це призвело до скорочення кредитної активності. Відбулось багато лиха: окупація територій, бомбардування усієї території країни, мінування територій (наприклад, полів, через що дуже постраждали аграрні компанії), міграція населення, зростання смертності населення, зниження інвестиційної активності та ін. Усі ці події призвели до таких проблем, як закриття бізнесу, переміщення бізнесу на більш безпечні території, перехід на формат дистанційної роботи (за можливості). [38]

Кредитний ринок України є недостатньо захищеним та недостатньо міцним, розвивається циклами, нерівномірно, тому йому досить складно встояти перед зовнішніми негативними чинниками.

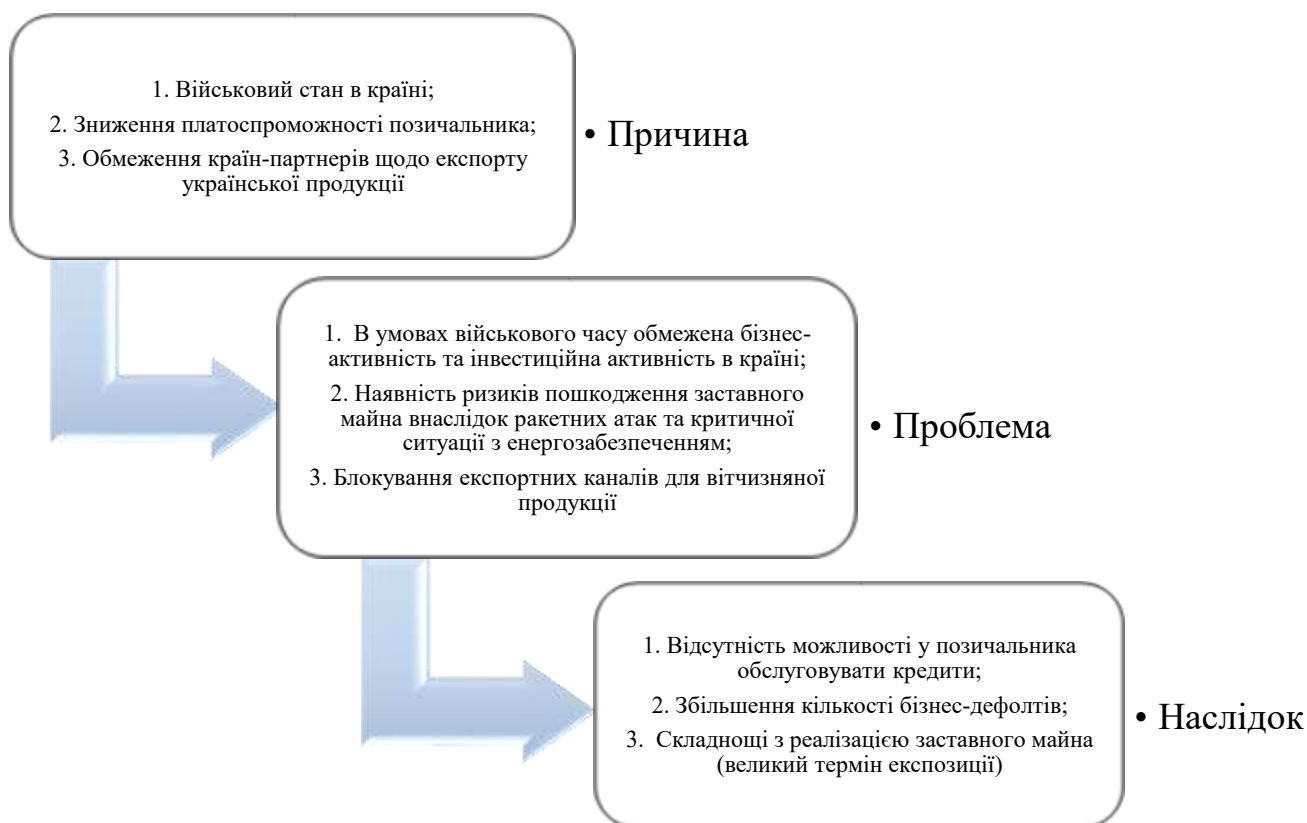

Рис. 3.5 Дерево проблем «Управління забезпечення банківських позичок»

Джерело: складено автором

Для того, аби банк мав можливість здійснювати зважену, якісну кредитну політику, необхідно вивчати питання та проводити аналіз взаємозалежності між терміном експозиції та ліквідністю різних видів забезпечення позички.

За умови того, що буде враховано фактор часу, який є необхідним для реалізації заставного майна, збору відповідної бази та подальшого аналізу інформації буде можливість побудувати більш точну стратегію повернення кредитних ресурсів за кредитами NPL. Під час проведення оцінки майна, видачі кредитних коштів та на час звернення стягнення банк зобов'язаний розрахувати реальний термін реалізації заставного майна.

Чим є вищим ризик забезпечення, відповідно менша вірогідність отримання відшкодування. На пов'язані з мінімізацією та нівелюванням ризиків витрати банку безпосередньо впливає рівень ризику забезпечення. Саме величина ризиків здійснює вплив на фінансові втрати, що можуть виникнути при ймовірній реалізації предмету застави, особливо з майном, що має великий термін експозиції.

Грунтуючись на певній структурі ризику забезпечення позички, а також методики, що передбачає комплексну оцінку майна, із використанням певних методичних підходів (порівняльний, дохідний, витратний), банк отримує формалізований інструмент для визначення дисконту для застави (для кожного виду забезпечення доцільно розраховувати окремий дисконт, на який впливатиме не тільки вид забезпечення, а й його сценарій звернення стягнення).

Звернення стягнення може відбуватися по таких сценаріях:

- добровільна реалізація заставодавцем;
- реалізація безпосередньо банком, що діятиме, ґрунтуючись на іпотечній примітці (стосується нерухомості);
- реалізація майна за рішенням суду, через Державну виконавчу службу;
- передання права власності на майно заставодержателю з подальшим оприбуткуванням на Баланс з метою подальшої реалізації майна.

В залежності від стану фінансової стійкості, платоспроможності підприємства, його солідності та можливості виконувати свої кредитні зобов'язання перед банком-кредитором, підприємство-позичальник слід віднести до одного з п'яти класів, що характеризуватимуть його надійність, як потенційного клієнта.

Клас А – підприємство із дуже стійким фінансовим станом.

Клас Б – підприємство зі стійким фінансовим станом.

Клас В – підприємство має ознаки певної фінансової напруги.

Клас Г – підприємство підвищеного ризику.

Клас Д – підприємство з незадовільним фінансовим станом.

Для визначення класу підприємства-позичальника розраховується інтегрований показник його фінансового становища на підставі наведених вище коефіцієнтів, що характеризуватимуть його платоспроможність.

Враховуючи те, що наразі тривають військові дії, трапляються обстріли, певні методики, що працювали до військового вторгнення – можуть виявитися неефективними за сучасних умов, в результаті чого виникає необхідність їх перегляду.

Бізнес, який працював у регіонах, які зараз перебувають в окупації чи на лінії фронту – сильно постраждав. Підприємства зазнали значних збитків. Виникла необхідність перенесення бізнесу на більш безпечні території, наприклад, західні регіони. Але враховуючи кількість бізнесу релокації, в цих регіонах може бути шалена конкуренція. З огляду на це, доцільно виділити ще класи підприємства-позичальника, а саме:

Клас 1 – підприємство зі стійким фінансовим станом, яке успішно адаптується до нових умов, має низький рівень ризику;

Клас 2 – підприємство, яке також сильно постраждало від військових дій, однак має стійкий фінансовий стан, але має проблеми з утриманням своїх позицій на ринку, з огляду на попит своєї продукції (або послуг), має помірно-прийнятний рівень ризику;

Клас 3 – підприємство з нестійким фінансовим станом у минулому, але за певних умов швидко адаптувалось до нового бізнес-середовища, поступово виходить з кризи, має помірно-прийнятний рівень ризику;

Клас 4 – підприємство з нестійким фінансовим станом у минулому і за певних умов не змогло адаптуватись до нових умов, не може вийти з кризи, має підвищений ступінь ризику.

Для того, аби мати можливість правильно визначити клас підприємства у релокації, слід більш детально:

- оцінити фінансовий стан підприємства поквартально: за 1 квартал, півріччя, 9 місяців та рік (для прослідковування динаміки);
- виявити слабкі місця бізнесу;
- дослідити ринок та оцінити попит на товари (роботи, послуги) підприємства, чи є потрібною на ринку основна операційна діяльність;
- оцінити майно, яке пропонується у заставу та його важливість для бізнесу, яким чином вплине на бізнес у разі його відчуження, чи не призведе це до остаточного дефолту та припинення діяльності підприємства.

То ж, доцільно виділити такі сценарії розвитку подій:

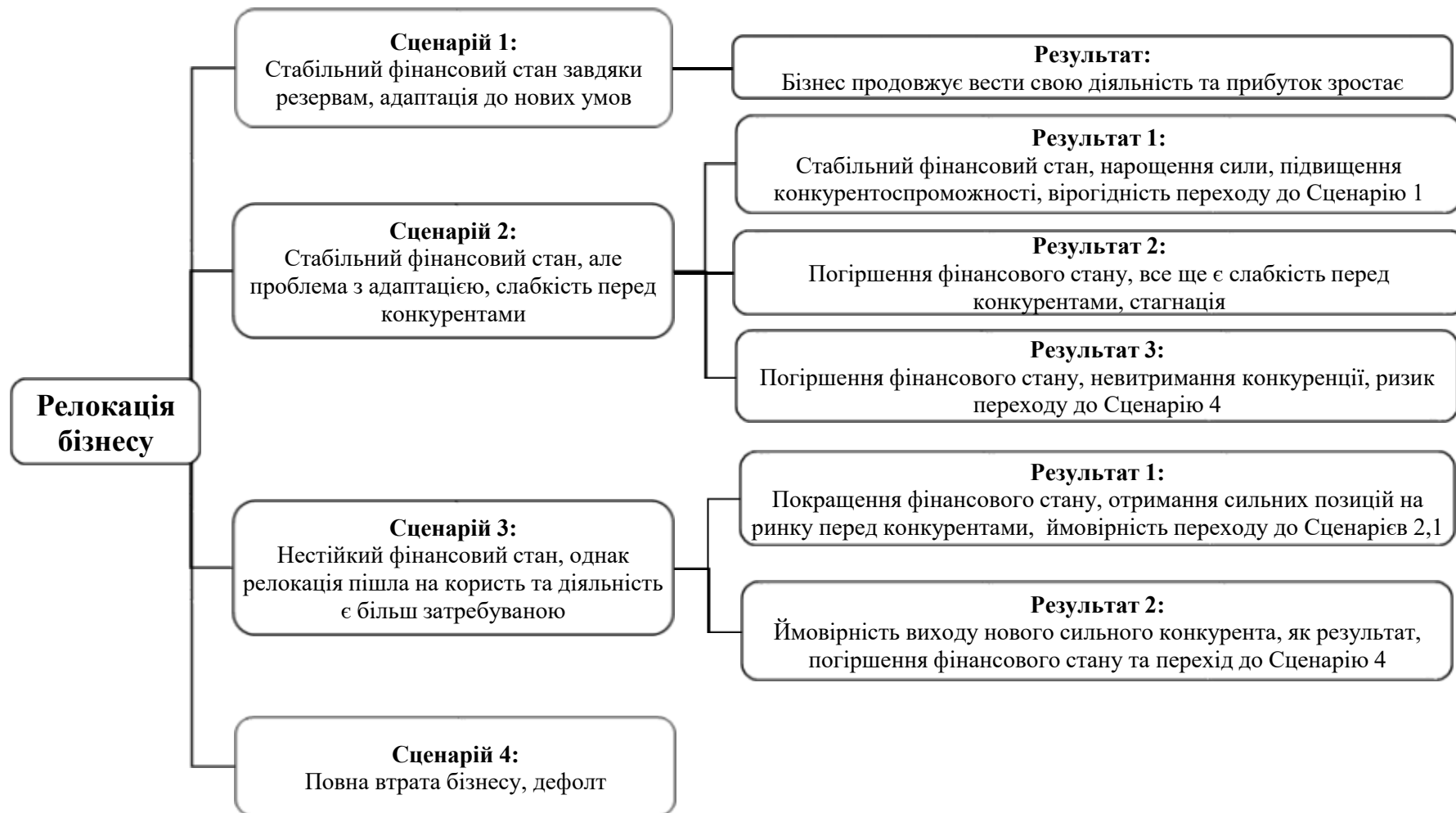

Рис. 3.5 Сценарії розвитку подій у випадку релокації бізнесу внаслідок військових дій

Джерело: складено автором

Отже, завдяки розглянутим сценаріям та запропонованій класифікації підприємств-позичальників, що були змушені перенести бізнес в більш безпечне місце, буде можливість більш детально оцінити потенційного клієнта, що, у разі позитивного висновку, призведе до отримання підприємством грошових коштів, що дозволить розширювати та розвивати свою діяльність, запроваджувати нові продукти, забезпечувати роботою більшу кількість людей внаслідок розширення бізнесу, а загалом також розвиває економіку країни. Таким чином, підприємство утримує позиції на ринку, сплачує кредити, банк отримує прибуток у вигляді відсотків, і, в свою чергу, може відповідати по власним зобов'язанням, наприклад, по депозитам.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра було розглянуто метод кластерного аналізу, здійснено, безпосередньо, кластерний аналіз, а також представлено пропозиції щодо вдосконалення і адаптації до нових умов управління забезпеченням банківських позичок та надано рекомендації щодо вирішення ймовірних проблем. Виявлено ключові моменти, які можуть стати на заваді кредитування внаслідок військових дій, запропоновано шляхи вирішення зазначених проблем, та розглянуто ймовірні сценарії розвитку подій, а також наслідки цих сценаріїв задля ефективного кредитного менеджменту. Запропоновано класифікацію підприємств-позичальників для найбільш повної оцінки бізнесу.

Усі рекомендації при належному застосуванні здатні підвищити якість кредитного менеджменту та вдосконалити технологію оцінки. Ефективний кредитний менеджмент дозволить банку знизити рівень ризику та запобігти виникненню проблемних кредитів, що позитивно впливатиме на розвиток банку, як бізнесу, а також економіки України в цілому.

ВИСНОВКИ

У даній роботі висвітлено актуальні проблеми, пов'язані з управлінням забезпеченням банківських позичок.

У першому розділі кваліфікаційної роботи магістра були розглянуті питання щодо методичних засад кредитування та застави, як виду забезпечення банківських позичок. Розкрито характеристику кредитування, детально описані методичні інструменти його здійснення, розкрито функції застави, методичні підходи до оцінки заставного забезпечення.

У другому розділі кваліфікаційної роботи магістра було висвітлено результати аналізу проблемних кредитів (NPL) банків, темп приросту по кожному з 25 банків з найбільшим обсягом кредитного портфеля, створено відповідні діаграми та продемонстровано динаміку змін, виконано відповідні висновки після проведення дослідження. Також показано динаміку показників сумарних активів комерційних банків та динаміку обсягу наданих кредитів по банкам України. Здійснено аналіз робочих активів ПАТ АБ «Південний» та визначено темп приросту, визначено тип кредитної політики банку. Проаналізовано доходи та витрати ПАТ АБ «Південний», визначено зміни у відсотковому виразі, темпи приросту. Визначено тип кредитної політики ПАТ АБ «Південний»: Поміркована кредитну політику.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра було розглянуто метод кластерного аналізу, здійснено, безпосередньо, кластерний аналіз, а також представлено пропозиції щодо вдосконалення і адаптації до нових умов управління забезпеченням банківських позичок та надано рекомендації щодо вирішення ймовірних проблем. Виявлено ключові моменти, які можуть стати на заваді кредитування внаслідок військових дій, запропоновано шляхи вирішення зазначених проблем, та розглянуто ймовірні сценарії розвитку подій, а також наслідки цих сценаріїв задля ефективного кредитного менеджменту.

Запропоновано класифікацію підприємств-позичальників для найбільш повної оцінки бізнесу.

Усі рекомендації при належному застосуванні здатні підвищити якість кредитного менеджменту та вдосконалити технологію оцінки. Ефективний кредитний менеджмент дозволить банку знизити рівень ризику та запобігти виникненню проблемних кредитів, що позитивно впливатиме на розвиток банку, як бізнесу, а також економіки України в цілому.

Напрямами подальших досліджень можуть виступати: розвиток кредитного менеджменту та вдосконалення технології оцінки заставного забезпечення в умовах військового стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сайт Опендатабот. Інформація про банк. URL: <https://opendatabot.ua/c/20953647>
2. Статут ПАТ АБ «Південний» (2024) URL: <https://bank.com.ua/uploads/12/63221-statut.pdf>
3. Сайт FORINSURER: Форіншурер – журнал про страхування та InsurTech. Рейтинг надійних банків України 2024 (жовтень). URL: <https://forinsurer.com/rating-banks>
4. Гагауз В.М. Формула застави. Як банки кредитують бізнес. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/kredituvannya-biznesu-yak-banki-rahuyut-zastavu-novini-ukrajini-50117406.html>
5. Сайт МінФін. Кількість банків в Україні (2008-2024) URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>
6. Мрочко Я.Я. проблеми банківського кредитування в Україні.
7. Бурлаєнко Т.І. Особливості управління кредитним портфелем банку.
8. Костюк В.А. Стеренчук М.М. Управління доходами та витратами банку.
9. Петрушко Я.Р. Кредитна діяльність банку та основні етапи її організації.
10. Ярмакович Н.Л. Зайцев О.В. Сутність та організація кредитного процесу в комерційному банку.
11. Зубова В.В. Основні підходи до визначення та класифікації банківських ризиків.

12. Фурик В.Г. Кулик І.М. Фінанси підприємств. Практикум. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/11furik_finansy_pidpryyemstv_praktykum/7.htm
13. Гагауз В.М. Трансформація стандартів оцінки позикового забезпечення.
14. Гагауз В.М., Коваленко В.В., Кузнєцова Л.В. Монографія. Управління забезпеченням банківських позичок: теоретичний та практичний аспекти.
15. Національний Стандарт Оцінки №1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP031440>
16. Сайт Форіншурер URL: <https://forinsurer.com/rating-banks>
17. Сайт НБУ. Частка непрацюючих кредитів (NPL) 25 банків із найбільшим обсягом кредитного портфеля, %. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl#1243-za-obsyagom-nepratsyuyuchykh-kredytiv-npl>
18. Гатаулліна Е.І. Оцінка кредитного ринку України. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ.
19. Статистика Мінфін. Активи банків України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/>
20. Дудко Д.І. Стратегічні вектори розвитку фінансово-кредитної системи в сучасних умовах.
21. НБУ, Наглядова статистика, Основні показники діяльності банків України . URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
22. «Фінансова фортеця України». URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/finansova-fortetsya-ukrayini-nbu-prezentuvav-novu-strategiyu-sfokuso-vanu-na-sprotivi-rosiyskiy-agresiyi-ta-vidnovlenni-krayini>
23. Сайт ПАТ АБ «Південний». Звітність. URL: <https://bank.com.ua/reporting>
24. Кондратенко Н.О. Конспект лекцій «Фінансовий менеджмент». Харків, ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2015.

25. Кравчук О.А. Прутська О.О. Удосконалення кредитної політики банку.
26. Сайт ПАТ АБ «Південний». URL: <https://bank.com.ua/about>
27. Сайт Мінфін. URL:
<https://minfin.com.ua/ua/company/pivdenny/branches/>
28. Сайт ПАТ АБ «Південний». URL: <https://bank.com.ua/deposits>
29. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування банків та інших платників податків». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/t233474?an=1>
30. Дзьоба В.Б. Інформаційне забезпечення процесу контролінгу фінансового менеджменту банківських установ. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3652>
31. Доценко І., Маєвська К. Особливості управління залученими та запозиченими коштами банку в умовах євроінтеграції.
32. Мосійчук К.В. Світовий досвід становлення та розвитку іпотечного кредитування.
33. Пилипець О. Порівняльний аналіз національних систем іпотечного кредитування.
34. Соцька Ю.І. Методологічні засади кластерного аналізу конкурентоспроможності банків України.
35. Рашкован В. Поکیدін Д. Кластерний аналіз бізнес-моделей українських банків: Застосування нейронних мереж Кохонена. URL: <https://journal.bank.gov.ua/ua/article/2016/238/02>
36. Татар М.С. Нужнова Ю.А. Косяк О.О. Створення банківських кластерів для підвищення інноваційності банківської системи України.
37. Сайт НБУ. Статистика. Наглядова статистика. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
38. Садчикова І.В. Кальченко О.М. Панченко О.І. Сучасні тенденції розвитку кредитного ринку України.

39. Сайт Опендатабот. Інформація про банк. URL:
<https://opendatabot.ua/analytics/banks-2024-9>

40.

ДОДАТКИ

Додаток А

Основні вагомні показники в розрізі банків

Банк	Кредитна активність банку, %	Кредитна активність за домогосподарствами, %	Кредитна активність за нефінансовими корпораціями, %	Покриття сформованими резервами під кредити нефінансових корпорацій	Покриття резервами під кредитні операції домогосподарств	Покриття сформованими резервами під кредити нефінансових корпорацій	Співвідношення депозитів та кредитів	достатність капіталу, Н2, %	Покриття резервами Непрацюючих кредитів
АТ КБ "ПриватБанк"	12,63077964	8,124501879	4,037998359	479,783484	14,6750517	-450,4333806	20,05144622	21,39246393	101,6141033
АТ "Ощадбанк"	23,27477157	4,474980968	18,7997906	24,76232786	24,49293076	24,22353366	28,80314249	15,47698206	37,12219754
АТ "Укрексімбанк"	26,09515139	0,071986324	26,02316506	23,89743171	739,9187002	1455,939969	34,66715521	11,33964883	39,49937597
АБ "УКРГАЗБАНК"	33,4071002	3,495072288	29,91202791	18,0385672	19,24292212	20,44727705	42,6112764	16,26451266	50,23437707
АТ "СЕНС БАНК"	28,64456869	6,492770033	22,15179865	23,74833938	190,0039452	356,2595509	40,10026271	12,78036739	78,11990875
АТ "ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	1,853997367	0,163206438	1,69079093	26,68011374	155,347697	284,0152802	5,173182124	68,8120848	32,69876443
АТ "Райффайзен Банк"	25,44826036	2,153204991	23,29505537	18,90773693	39,92803172	60,94832651	32,64338	21,59485872	116,8171868
АТ "УКРСИББАНК"	6,599566475	1,043387101	5,556179374	9,816956717	64,03712492	118,2572931	7,952030943	40,04754064	92,94721636
АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	17,13112424	2,816124875	14,31499936	30,9563567	20,20176999	9,447183268	21,07023522	31,73201801	143,5094918
АТ "ОТП БАНК"	26,87419255	2,916231542	23,957961	18,8689262	51,18496926	83,50101233	36,40026693	29,31165848	107,1977973
АТ "СІТІБАНК"	5,238350025	0,020200402	5,218149623	0,005587567	3,221558489	6,437529412	6,329370022	17,10032617	51,97350445
АТ "КРЕДОБАНК"	20,46070758	3,498990779	16,9617168	9,226267791	53,39836506	97,57046233	25,45912805	31,51192335	85,10643123
АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	40,87857875	0,385373013	40,49320574	14,81447587	14,68872563	14,56297539	53,81313343	22,71635949	102,3220096
АТ "ПРАВЕКС БАНК"	17,54887334	7,57747244	9,971400902	11,58954471	13,18588782	14,78223092	23,82835671	43,45041998	66,15021629
АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	15,98544804	0,013857451	15,97159059	26,4416244	437,8311209	849,2206174	20,49159702	22,00692414	254,5686404
АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	51,63528572	0,044123251	51,59116247	0,404381058	19,53697162	38,66956218	89,57413545	30,57751647	1,671816823
АТ "ПУМБ"	33,81936081	7,538741865	26,28061894	9,12383624	22,6301182	36,13640017	43,76029366	16,15957282	95,06734756
АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	29,46232618	26,47105169	2,991274488	3,651319887	23,25338235	42,85544481	38,3633489	17,17904064	374,7331107

Акціонерний банк "Південний"	31,83124476	0,067971442	31,76327332	19,39703414	350,9602914	682,5235486	43,69446417	17,46760542	218,6881456
АТ "ТАСКОМБАНК"	45,7688408	7,718766491	38,05007431	5,38910439	29,89747154	54,40583869	57,34914721	11,68251564	52,1238553
АТ "А - БАНК"	48,44570335	41,69347621	6,752227145	18,28047278	12,06244623	5,844419678	63,76068958	14,76578736	134,7507965
ПАТ "БАНК ВОСТОК"	37,49279792	0,746648719	36,7461492	13,321735	16,10156028	18,88138555	45,75039341	15,62367898	112,9869059
АТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	30,0292583	2,836554199	27,1927041	13,08891138	47,06938807	81,04986477	36,72640983	18,06869682	97,30770204
ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	2,956499422	1,113214426	1,843284996	102,6918049	55,9298563	9,167907736	3,25345792	14,93079872	107,0639736
ПАТ "МТБ БАНК"	32,7965198	0,758161236	32,03835856	8,698520235	34,10650507	59,5144899	39,28172028	13,90694749	72,60582924
АТ "МІБ"	7,0216495	0,114805608	6,906843892	111,1759931	44,96793779	-21,24011752	8,304424791	16,86422133	84,19211356
АТ "БАНК АЛЬЯНС"	29,56640482	1,7127861	27,85361872	42,84453593	33,97131737	25,09809882	44,67657071	11,0392548	85,22560912
АТ АКБ "Львів"	64,12657158	1,312636009	62,81393557	1,506831	19,86176784	38,21670468	102,5831387	15,45935826	26,83688241
АТ "Ідея Банк"	41,88918828	40,05475858	1,834429699	26,06925351	102,2176266	178,3659998	103,8320073	17,90705681	112,1964364
АТ "КБ "ГЛОБУС"	20,35958017	7,702489616	12,65709056	20,40737712	43,73375487	67,06013261	25,4603589	15,54639626	85,0016145
АТ "КОМІНБАНК"	34,78385139	0,966303614	33,81754778	4,93805645	11,40249814	17,86693983	43,68326398	13,05583653	26,1373373
АТ "АБ "РАДАБАНК"	28,03385436	1,796371874	26,23748249	23,630978	48,60339305	73,57580809	34,37248273	16,15999431	62,87133777
АТ "Полтава-банк"	25,09649981	0,676968915	24,4195309	14,91713155	26,28173737	37,64634319	33,13050264	31,68705147	42,9266927
АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	25,16902474	0,466005133	24,70301961	11,07254039	235,7778587	460,483177	36,68341517	38,15882382	82,94308411
АТ "АГРОПРОСПЕРІС БАНК"	23,2215423	0,016235092	23,2053072	7,552537364	29,49711636	51,44169536	27,30173031	20,88372568	35,4567
АТ "БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	27,51485407	3,362793039	24,15206104	17,78183096	38,39792888	59,0140268	37,71323743	33,59539456	43,26176281
АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	22,74112156	0,543605494	22,19751607	23,56973835	288,0366311	552,5035239	36,60360404	38,56786822	44,31257845
АТ "СКАЙ БАНК"	21,21421502	8,642979295	12,57123573	6,882163352	12,78853245	18,69490155	37,63775974	31,3949983	161,3055526
АТ "ЮНЕКС БАНК"	19,78276062	10,30289147	9,479869153	1,976682779	22,98300323	43,98932369	23,72179657	21,63457508	66,05221047
АТ "АСВІО БАНК"	44,88163821	0,96580437	43,91583384	6,056473956	2,83882684	-0,378820276	60,66016222	24,49669647	65,95589958
АТ "РВС БАНК"	17,62902992	0,848010857	16,78101907	16,76368096	42,74624853	68,7288161	21,31330408	15,65094744	59,31239521
АТ "БАНК "ГРАНТ"	34,79243203	0,329035402	34,46339663	27,82229809	121,2016117	214,5809252	51,31626665	28,40013703	35,34981697

АТ "БАНК "УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	14,4378592	0,465717071	13,97214213	2,893805979	28,86694075	54,84007552	16,79814356	27,24288433	18,22451869
АТ "КРИСТАЛБАНК"	26,62048917	2,75987862	23,86061055	4,706528029	32,2551031	59,80367817	36,99993889	34,15206029	28,96467247
АТ "АЛЬБАНК"	22,85944432	0,981771508	21,87767281	8,485783825	3,621961568	-1,241860688	29,34874222	23,97396144	113,4457898
АТ "ЄПБ"	12,01857801	0,035423071	11,98315494	73,92250467	399,1334164	724,3443281	19,64709411	64,12521332	89,30716922
АТ "БАНК 3/4"	3,16366119	0,220233791	2,943427399	113,7417759	13,46777009	-86,80623574	5,690023771	80,40589522	100,9974626
АТ "КОМІНВЕСТБАНК"	24,20707505	0,130568999	24,07650605	26,52983157	357,1153229	687,7008142	36,0744229	25,35625473	31,62970455
АТ "МетаБанк"	16,04703619	0,014916414	16,03211978	97,1363567	12985,19037	25873,24438	33,48478958	62,62741364	89,14451999
АТ "ОКСІ БАНК"	23,70029468	2,543848582	21,15644609	6,844655675	26,46214017	46,07962466	34,69692856	20,57958217	91,71045997
Полікомбанк	41,18491261	0,246097869	40,93881474	15,19777975	559,1733256	1103,148872	71,85176697	44,24901437	71,77425301
АТ "МОТОР-БАНК"	13,49342423	0,095206405	13,39821783	32,59961602	62,52406968	92,44852334	41,23408554	49,80042443	92,69402955
АТ "БАНК ТРАСТ- КАПІТАЛ"	0,714014367	0,263418685	0,450595682	100,0440674	50,57966706	1,115266684	3,297031746	170,0219244	123,6900609
АТ "БАНК "ПОРТАЛ"	44,66181488	1,52431139	43,13750349	24,84309039	61,27353621	97,70398203	615,7517871	68,03570113	34,92671977

Джерело: складено автором за матеріалами [37]

Додаток Б

Вихідні дані для аналізу

	Кредити та заборгованість клієнтів	у тому числі кредити та заборгованість юридичних осіб	у тому числі резерви під знецінення кредитів та заборгованості юридичних осіб	у тому числі кредити та заборгованість фізичних осіб	у тому числі резерви під знецінення кредитів та заборгованості фізичних осіб	загальні резерви під кредиту заборгованість	Кошти клієнтів	у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	у тому числі кошти на вимогу	у тому числі кошти фізичних осіб	у тому числі кошти на вимогу	Статутний капітал Банку	достатність капіталу, Н2, %	Чисті активи, усього	Усього резервів	Загальні активи, усього	Непрацюючі кредити (NPL)
АТ КБ "ПриватБанк"	108 885 548	36 150 434	173 443 813	72 735 114	10 673 916	184 117 729	563 938 621	147 103 975	132 602 590	415 630 676	334 376 760	206 059 744	21,39	699 668 189	195 588 102	895 256 291	181 193 085
АТ "Ощадбанк"	98 947 016	79 922 725	19 790 727	19 024 290	4 659 606	24 450 334	343 528 543	144 446 647	120 847 994	197 626 247	110 305 333	49 472 840	15,48	398 963 845	26 161 770	425 125 615	65 864 456
АТ "Укресімбанк"	76 060 567	75 850 745	18 126 380	209 821	1 552 508	19 678 888	219 402 389	153 924 336	102 267 665	38 950 148	11 012 078	45 570 041	11,34	269 162 164	21 311 780	291 473 944	49 820 756
АБ "УКРГАЗБАНК"	69 200 977	61 961 126	11 176 899	7 239 851	1 393 159	12 570 058	162 400 620	127 723 868	99 144 240	32 790 691	17 686 457	13 318 561	16,26	192 099 389	15 045 130	207 144 519	25 022 821
АТ "СЕНС БАНК"	39 706 297	30 706 201	7 292 213	9 000 096	17 100 537	24 392 750	99 017 548	51 795 154	43 272 533	47 218 514	16 629 835	28 726 248	12,78	113 396 238	25 220 954	138 617 193	31 224 754
АТ "ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	7 540	6 876	1 835	664	1 031	2 866	145 745	97 189	65 389	48 556	23 928	338 100	68,81	401 654	5 016	406 670	8 764
АТ "Райффайзен Банк"	57 951 912	53 048 538	10 030 278	4 903 374	1 957 821	11 988 099	177 530 367	112 811 396	99 809 923	64 429 416	48 534 556	6 154 516	21,59	212 807 583	14 916 873	227 724 456	10 262 273
АТ "УКРСІМБАНК"	11 247 761	9 469 497	929 616	1 778 264	1 138 749	2 068 365	141 445 133	97 934 913	56 740 735	43 501 850	34 111 985	5 069 262	40,05	166 871 122	3 560 691	170 431 812	2 225 312
АТ "КРЕДІ АГРИКОЛЬ БАНК"	20 942 255	17 499 632	5 417 248	3 442 623	695 471	6 112 719	99 392 601	79 924 343	37 888 122	19 468 258	12 968 171	1 222 929	31,73	115 927 108	6 319 713	122 246 822	4 259 453
АТ "ОТП БАНК"	30 753 881	27 416 648	5 173 227	3 337 233	1 708 162	6 881 389	84 488 063	58 637 547	53 915 796	25 850 517	17 463 176	6 186 023	29,31	106 423 902	8 012 580	114 436 482	6 419 338
АТ "СПІВБАНК"	4 316 958	4 300 311	240	16 647	536	777	68 205 183	68 205 183	61 775 057	0	0	200 000	17,10	81 618 462	792 190	82 410 652	1 494
АТ "КРЕДОВАБАНК"	12 121 057	10 123 670	934 037	2 088 387	1 115 165	2 049 201	2 967 304	30 453 103	25 779 035	17 514 200	10 985 835	2 248 969	31,51	56 970 534	2 714 876	59 685 411	2 407 810
АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	18 111 615	17 940 872	2 657 846	170 743	25 080	2 682 926	33 656 495	21 491 782	17 909 488	12 164 713	4 323 142	1 571 978	22,72	41 513 084	2 792 797	44 305 881	2 622 042
АТ "ІНГ Банк Україна"	8 183 215	8 183 215	478 059	0	0	478 059	26 026 781	26 026 781	6 904 517	0	0	731 298	43,95	32 018 211	592 277	32 610 488	477 326
АТ "ПРАВЕКС БАНК"	2 019 316	1 147 390	132 977	871 925	114 971	247 948	8 474 423	4 972 988	2 153 404	3 501 427	1 971 867	1 254 155	43,45	11 253 060	253 751	11 506 811	374 826
АТ "ПІРЕУС БАНК МІКБ"	1 339 666	1 338 505	353 922	1 161	5 085	359 007	6 537 638	4 860 968	2 166 485	1 676 665	731 066	2 531 347	22,01	8 008 964	371 573	8 380 537	141 026
АТ "СББ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	10 001	10 001	23	0	0	23	6 680 123	6 663 686	3 322 988	16 438	16 438	300 000	86,60	7 953 132	13 975	7 967 107	0
АТ "Дойче Банк ДВ"	356 959	356 959	139	0	0	139	6 375 518	6 375 518	3 253 208	0	0	301 839	72,06	7 262 169	30 145	7 292 314	0
АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	1 141 209	1 140 233	4 611	975	191	4 801	1 274 038	886 185	569 504	387 853	38 816	364 410	30,58	2 202 746	7 387	2 210 133	287 197
АТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	57 716	57 716	23 534	0	1 473	25 006	912 433	894 551	148 655	17 882	5 765	252 500	155,14	1 461 201	31 248	1 492 449	153 154
АТ "ПУМБ"	58 363 207	45 353 347	4 137 965	13 009 860	2 944 147	7 082 112	133 370 237	81 699 350	60 933 703	51 670 887	27 853 685	4 780 595	16,16	163 607 898	8 965 462	172 573 360	7 449 573
АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	39 579 965	4 018 506	146 729	35 561 459	8 269 242	8 415 971	103 171 299	31 153 550	27 612 461	72 017 749	53 306 536	4 202 672	17,18	125 236 891	9 104 047	134 340 938	2 246 857
Акціонерний банк "Південний"	18 794 917	18 754 783	3 637 872	40 134	10 855	3 778 726	43 014 412	27 528 610	24 713 654	15 484 873	8 453 509	2 047 960	17,47	55 058 340	3 987 157	59 045 497	1 727 906
АТ "ТАСКОМБАНК"	16 761 437	13 934 675	750 954	845 130	1 596 085	29 227 003	18 332 150	10 894 853	2 479 304	10 894 853	2 568 710	1 960 100	11,68	34 770 824	1 851 116	36 621 939	3 062 100
АТ "А + БАНК"	14 420 849	2 009 938	367 426	12 410 911	1 497 059	1 864 486	22 617 147	5 286 118	4 055 143	17 331 028	6 124 033	2 115 686	14,77	27 670 287	2 096 747	29 767 033	1 383 655
ПАТ "БАНК ВОСТОК"	10 295 569	10 090 539	1 344 235	205 031	33 013	1 377 248	22 503 783	16 640 570	12 390 215	5 863 213	3 814 533	1 517 172	15,62	25 934 707	1 525 418	27 460 126	1 218 945
АТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	7 124 220	6 451 268	844 401	672 952	316 754	1 161 155	19 398 084	14 499 819	10 462 250	4 898 265	1 458 880	3 586 561	18,07	22 300 029	1 424 232	23 724 261	1 193 282
ПУАТ "КБ "АКОРДБАНК"	611 630	381 332	391 597	230 298	128 805	520 402	18 799 374	12 047 011	9 066 784	6 752 363	1 884 852	284 540	14,93	19 958 577	729 055	20 687 632	486 066
ПАТ "МТБ БАНК"	6 158 682	6 016 311	523 330	142 371	48 558	571 888	15 678 239	11 877 547	7 785 484	3 800 692	1 943 827	635 000	13,91	18 174 447	604 015	18 778 462	787 661
АТ "МІБ"	935 308	920 016	1 022 837	15 293	6 877	1 029 714	11 262 772	10 175 912	6 882 048	1 086 860	411 484	387 866	16,86	12 281 373	1 038 980	13 320 352	1 223 052
АТ "БАНК АЛЬЯНС"	3 779 313	3 560 377	1 525 427	218 936	74 375	1 599 802	8 459 273	5 954 404	4 187 915	2 504 869	590 399	457 280	11,04	11 044 636	1 737 821	12 782 457	1 877 138
АТ АКБ "Львів"	7 640 999	7 484 591	112 780	156 407	31 065	143 845	7 448 591	3 445 322	2 837 938	3 949 936	762 875	184 236	15,46	11 731 259	184 236	11 915 495	535 999
АТ "Ідея Банк"	4 719 070	206 660	53 875	4 512 410	4 612 479	4 666 353	4 544 909	1 144 433	664 187	3 400 476	645 828	323 073	17,91	6 577 669	4 687 934	11 265 603	4 159 092
АТ "КБ "ГЛОБУС"	2 261 813	1 406 118	286 952	855 695	374 228	661 179	8 883 665	5 954 281	2 564 195	2 929 384	563 888	300 000	15,55	10 373 588	735 743	11 109 331	777 843
АТ "КОМІНБАНК"	3 301 604	3 209 884	158 506	91 719	10 458	168 964	7 558 052	4 430 280	2 964 519	3 127 772	451 131	215 748	13,06	9 307 505	184 267	9 491 771	646 448
АТ "АБ "РАДАБАНК"	2 113 984	1 978 523	467 544	135 461	65 839	533 383	6 150 222	3 457 384	2 825 872	2 692 837	422 318	301 000	16,16	6 939 861	600 964	7 540 825	848 372
АТ "Полтава+Банк"	1 429 951	1 391 378	207 554	38 572	10 137	217 691	4 316 115	3 018 865	1 474 848	1 297 250	512 659	561 013	31,69	5 451 972	245 837	5 697 809	507 123
АТ "БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	1 322 586	1 298 099	143 732	24 488	57 737	201 469	3 605 407	1 715 264	1 497 498	1 890 143	1 238 119	483 482	38,16	4 795 283	459 535	5 254 818	242 900
АТ "АГРОПРОСПЕРІС БАНК"	1 204 900	1 204 058	90 937	842	248	91 185	4 413 274	3 173 618	705 596	1 239 657	172 860	310 000	20,88	5 072 844	115 873	5 188 718	615 707
АТ "БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	1 178 714	1 034 655	183 981	144 059	55 316	239 296	3 125 466	1 833 119	408 230	1 292 348	275 562	500 000	33,60	4 006 403	277 518	4 283 920	553 136
АБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	912 751	890 933	209 991	21 818	62 845	272 836	2 493 610	1 275 830	504 917	1 217 632	530 155	856 566	38,57	3 692 612	321 048	4 013 660	395 808
АТ "СКАЙ БАНК"	691 837	409 972	28 215	181 864	36 046	64 261	1 838 145	1 674 327	801 050	163 908	98 885	200 100	31,39	1 316 692	144 501	3 261 193	99 838
АТ "ЮНЕКС БАНК"	620 375	297 283	5 876	323 092	74 256	80 133	2 615 210	1 476 421	718 336	1 138 789	260 271	292 000	21,63	3 951 856	84 081	3 135 936	121 317
АТ "АСВІО БАНК"	1 359 267	1 330 017	80 552	29 250	830	81 382	2 240 790	1 802 644	1 051 116	438 146	184 899	393 660	24,50	2 301 788	96 771	3 028 559	123 389
АТ "РІВС БАНК"	503 653	479 426	80 369	24 227	10 356	90 726	2 363 092	1 611 716	1 239 864	751 376	358 410	300 039	15,65	2 753 241	103 712	2 856 953	152 962
АТ "БАНК "ТРАНІ"	988 054	978 710	272 300	9 344	11 325	283 625	1 925 420	709 892	611 710	942 157	228 185	600 000	28,40	2 553 049	286 804	2 839 853	802 337
АТ "БАНК "УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	340 196	329 223	9 527	10 974	3 168	12 695	2 025 201	1 460 966	1 413 259	564 235	112 819	200 001	27,24	2 342 049	14 230	2 356 278	69 658
АТ "КРИСТАЛБАНК"	580 180	520 092	24 475	60 150	19 401	43 877	1 568 057	1 131 053	1 002 124	437 004	163 470	421 097	34,15	2 130 669	48 892	2 179 450	151 494
АТ "АЛЬФАБАНК"	454 493	434 074	36 911	19 520	707	37 618	1 548 596	871 865	821 174	672 731	481 627	227 778	23,97	1 949 662	38 546	1 988 208	33 150
АТ "СІББ"	225 855	225 189	166 466</														